

IFIGENIE V AULIDĚ

ÚVOD.

1. O b s a h.

Euripidova *Ifigenie v Aulidě* jest zpracování známé báje o obětování dcery Agamemnonovy za tím účelem, aby Řekové, shromáždění v Aulidě na výpravu proti Troji, mohli odplouti. Básník uvádí diváka in medias res: Agamemnon napsal právě dopis své choti Klytaiméstře, v němž ji vyzývá, aby neposílala dceru Ifigenii do tábora achajského v Aulidě, kde měla býti zdánlivě zasnoubena s Achilleem, vskutku však obětována Artemidě. Agamemnon se totiž zhroutil svého činu zamýšleného a rozmyslil se, a nyní tedy posílá tento dopis odvolávaje jím dřívější svůj list, jímž zval Klytaiméstru s dcerou do Aulidy. Dopis odevzdá starému sluhovi, aby jej donesl do Mykén. Tj. děj prologu, v němž však vyloženy jsou i všechny ostatní okolnosti pro pochopení dalšího děje nutné: sňatek Helenin, únos její Paridem, výprava do Aulidy, věštba Kalchantova a lest Agamemnonova.

Vystupuje sbor žen z města Chalkidy, přicházejí si prohlédnout tábor řecký. Básník volil město Chalkidu, chtěje dodatí vystoupení sboru co nejvíce reálnosti: jest to město nejbližší a zvědavost pudí ženy shlédnouti tábor řecký, o němž slyšely od svých mužů; jeť mezi Řeky mnoho reků po celém Řecku slavných; ty skutečně uviděly a především Achillea, an zavedl během se čtveropřežím. Shlédlý též loďstvo řecké. Tj. obsahem vstupní písně sborové. Básník cítě námitku, jak mohly ženy odvážiti se do vojenského tábora, dává ženám v ústa omluvu, že opravdu se stydí, ale patrně zvědavost zvítězila u nich nad ostýchavostí.

Následuje živá scéna: Posel s dopisem Agamemnonovým padl do rukou Menelaovi a hádkou proto vzniklou vyvolán jest Agamemnon ze stanu. Menelaos vytýká bratru věrolomnost a vládychtivost, které byl ochoten i dceru svou obětovati a dopustiti se podvodu se jménem Achilleovým, a nyní svůj slib ruší na škodu Hellady. Agamemnon naproti tomu vytýká Menelaovi sobectví, nemístné a bezdůvodné, když chce svou nevěrnou ženu zpět dostati a za ni obětovati nevinnou dívku. Oba rozcházejí se ve hněvu.

Zápleťka sporem bratří počatá stupňuje se příchodem posla, jenž oznamuje, že Klytaiméstru s Ifigenií a Orestem přijela do tábora, jak se obecně myslí, k sňatku Achilleovu. Agamemnon v monologu naříká nad svým neštěstím a nad svou dcerou, a divák dobře chápe otcovský jeho bol. Přichází pak Menelaos a nabízí mu smíření – zatím prý se jinak rozmyslil – lituje ho, o Helenu prý nedbá a nechce, aby dcera bratrova byla za ni usmrcena, nechť výprava vrátí se domů. Avšak tato smířlivost Menelaova a další úvaha o nemožnosti jíti zpět způsobí v Agamemnonovi obrat: uzná, že jest nutno dceru obětovati, a to chce také učiniti.

Poněvadž Paris a nezřízená jeho i Helenina láska jest příčinou tohoto neštěstí, chválí sbor v první své písni lásku mírnou a rozumnou, pje o Paridovi a konečně vítá příjíždějící Klytaiméstru a Ifigenii.

Po krátkém uvitání s Agamemnonem nastává dojemná scéna mezi otcem a Ifigenií, krásně vystihující nevinnost dívčí duše a neklid zmatené mysli otcovy. Agamemnon stále se tváří, jako by chtěl dceru provdati a předtím vykonati oběť svatební. Klytaiméstře pak vysvětluje svoje rozčilení jakožto zármutek nad odchodem dceřiným do ciziny. Klytaiméstrea vptává se na rod Achilleův a táže se, kdy bude svatba, při níž chce vykonati úkony matce příslušné. Agamemnon však ji odmítá a vyzývá, aby se vrátila domů, že on sám vše obstará. Klytaiméstru k tomu nesvolí a praví, že neodejde.

V druhém stasimu opěvává sbor budoucí příjezd Řeků k Troji a dobytí města. Nato vystupuje Achilleus a stěžuje si na nečinné čekání v Aulidě. V další scéně Klytaiméstru dovídá se od Achillea, že sňatek s ním nebyl smluven a že jest do pouhý výmysl. K oběma přistoupí starý sluha a prozrazuje jim, že Agamemnon zamýšlí dceru zabít, jak žádá věštba Kalchantova. Překvapena a zdrcena žádá Klytaiméstru Achillea o pomoc, kterou on jí slíbí; zabrání prý tomu činu i násilím a nedovolí, aby jeho jména bylo zneužíváno. Radí Klytaiméstře, aby manžela hleděla po dobrém odvrátiti od jeho úmyslu.

V třetím stasimu ozývá se jásavá píseň opěvující sňatek Péleův a Thetidin, a k písni té antitheticky pojí se povzdech nad krutým osudem Ifigeniným. Vývoj děje dostupuje vrcholu. Klytaiméstru sdělila zatím s dcerou, co jí otec chystá, a odchází vyhledat Agamemnona. Ten právě přichází a oznamuje choti, že oběť před sňatkem obvyklá jest připravena, ať tedy přivede dceru. Ta přichází sama plačíc, z čehož Agamemnon vidí, že vše jest prozrazeno, a přiznává se, načež Klytaiméstru mu vytýká, že proti její vůli ji pojal za choť zabiv muže jejího a dítě její, přes to však že mu byla hodnou chotí a dala mu tři dcery a syna; za to že ji nyní chce zbaviti dcery, a výmluvnou řečí žádá ho, aby toho nečinil. Pak Ifigenie sama prosí otce o slitování, útočíc dojemně na jeho city otcovské. Agamemnon však trvá pevně na svém rozhodnutí, odkazuje na nutnost oběti, které vyžaduje věštba a blaho celého Řecka.

Následuje střídavý zpěv Klytaiméstrin a Ifigenein; tato svaluje všechnu vinu na soud Paridův, jenž byl původní příčinou jejího neštěstí, a naříká nad svým osudem. Blíží se peripetie. Přichází Achilleus a oznamuje, že jest rozhodnutím vojska, aby Ifigenie byla obětována, a oznamuje, že jest marný všeliký odpor proti tomu. To způsobí duševní obrat u Ifigenie: odhodlává se sama dobrovolně za svou vlast vydati se na smrt. Achilleus přes to jí ještě nabízí pomoc, kterou Ifigenie odmítá a loučí se s matkou žádajíc jí, aby netruchlila, ježto její smrt přinese jí nesmrtelnou slávu. Za střídavého zpěvu, oslavující Artemidu a loučíc se s vlastní, odchází Ifigenie s jeviště. Sbor v závěrečné písni pronásí naději na vítězství Řeků nad Trojí. Závěr dramatu tvoří zpráva posla, jenž oznamuje průběh oběti, zmizení a zvěčnění Ifigenie; nato Agamemnon vyzývá Klytaiméstru, aby se vrátila domů, poněvadž vojsko řecké co nejdříve odpluje. Přáním sboru Agamemnonovi drama se končí.

2. Kompozice a cena estetická.

Z přehledu tohoto je patrné, že děj *Ifigenie* jest naprosto jednotný, a jednolitý, velmi dobře rozčleněn v exposici, kollisi, krisi, peripetii a povznášející závěr. Požadavek Aristotelův stran soustrasti a bázně je zde uplatněn nejvyšší měrou, povahy kresleny s takovou psychologickou pravdivostí, realistickou věrností a mravní opravdovostí, že působí dojmem reků skutečně tragických; i stránka vnější vyniká mnohými přednostmi, zvláště oslňující dialektikou – zkrátka jest to drama co do požadavků estetických dokonalé, citově nejvyšší měrou dojmavé a mravně ideální, takže naprosto nelze souhlasiti s těmi, kdož kladou je mezi práce méně cenné. Naopak, jak zase jiní postřehli, povznášá se toto drama na výši sofokleovskou. Mohlo by ovšem dobře býti výtvozem Sofokleovým, proto budí podiv, že se vyskytli někteří, kdož toto drama Euripidovi upírají a připisují je některému prý slabšímu básníku doby pozdější. Také nelze souhlasiti s těmi, když vytýkají básníku nedůslednost vystupujících povah. *Ifigenie*, *Agamemnon* i *Menelaos* jsou prý povahy neucelené a vrtkavé. Výtka tato spočívá na úplném nepochopení realistického psychologismu Euripidova a sám Aristotelés, jenž tuto věc Euripidovi vytýká, je na omylu. Pravíť (kap. 15 *Poetiky*): „Příkladem nedůsledné povahy jest *Ifigenie* v *Aulidě*, neboť nic nemá podobného dívka prosící s druhou.“ Ano, nemá nic podobného, avšak právě tím stává se tragickou hrdinkou, což by bylo nemožno, kdyby setrvala důsledně na svém prvotním egoismu. A musil přijíti zase básník kongeniální Euripidovi, aby se ujal básníka proti střízlivému vědci. Schiller praví zcela správně, že to, v čem někteří *Ifigenii* kárají, on by pokládal právě za vynikající přednost básníkovu; tato směs slabosti a síly, bázlivosti a heroismu jest dle něho pravý a rozkošný obraz přírody, přechod ze stavu jednoho do druhého a dostatečně motivován. To lze říci také o *Agamemnonovi* *Menelaovi*. Poněkud horší jest věc u *Achillea*, jenž nejprve slibuje pomoc *Ifigenii* a potom, při oběti hraje úlohu takovou, jako by o svém slibu nic nevěděl. Avšak ani tato výtka není správná. Předně jest to v části, která snad nebyla v původní básni Euripidově a dle obecného mínění filologů jest pozdější náhražnou původního konce tragédie. Za druhé pak ani zde nejedná *Achilleus* nedůsledně; slíbiti pomoc *Ifigenii* pro ten případ, nebude-li ona sama chtěti zemřít, a ježto ona chce zemřít, odpadá tato pomoc. Tolik lze však říci, že Euripidův *Achilleus* je nám ze všech osob v *Ifigenii* vystupujících, i přes svůj filosoficko-ethický nářer, osobou nejméně sympathickou. Ale snad jej takovým chtěl básník míti.

Přes to, že jakožto celek drama Euripidovo vyniká pohnutým dějem, zajímavými charaktery a výší mravní, má přece značné vady v jednotlivostech, jichž nelze však přičítati starému Euripidovi, nýbrž třeba je vysvětlovati porušením textu. O tomto textu jest celá literatura a celkový její výsledek jest asi tento: 1. Začátek tragédie v. 1-48, složený v neobvyklých u Euripida anapestech, zdá se býti pozdějším přídavkem, jímž kdosi chtěl upravit Euripida tak, aby mu nemohla býti činěna výtka nedramatického prologu, pro nějž se mu vysmíval Aristofanés. Jest podivno, proč sluha, jenž zde jest o záměru *Agamemnonově* úplně zpraven, ve v. 24 n. neví, že zaslíbení *Ifigenie* *Achilleovi* jest pouhý klam. Proto někteří prohlašují i anapestickou část v. 115 – 163 za pozdější přídavek. 2. Podezřelé jsou všechny partie a verše, v nichž „vystupuje“ *Orestés*, jednak jazykově, jednak věcně tím, že *Agamemnon* vůbec v celém dramatu *Oresta* si ani nevšimne, ačkoli, jak se praví ve v. 418, přivezli jej, aby se jím otec potěšil. 3. Také partie v. 413 – 441 (zpráva poslova o příchodu královny) je dosti podezřelá z důvodů jazykových a z důvodu věcného (*Klytaiméstra* a *Ifigenie* koupou si nohy ve studánce, ačkoliv jistě nešly pěšky). 4. Partie v. 1117 – 1123 jest rovněž podezřelá, neboť vystupuje zde *Ifigenie* jsouc volána *Klytaiméstrou*, a přece tato dále mluví jen s *Agamemnonem*; *Ifigenie* chápe se slova až ve v. 1211. 5. Konečná partie v. 1532 – do konce jest asi pozdější náhradou buď za skutečný konec původně Euripidem napsaný, náhradou z téhož důvodu jako začátek, ježto v původním konci vystupoval asi závadný *deus ex machina* – *Artemis* -, buď konec tragédie chyběl a byl takto doplněn. Nelze upřít, že konec tento také věcně úplně vyhovuje – proto také někteří zastávají se jeho pravosti -, jsou v něm některé vady jazykové a metrické a hlavní věc: není v něm citát *Aelianův*, jenž výslovně praví: „Euripidés v *Ifigenii*: Laň parohatou (!) vložím do milých rukou *Achaiů*, kterou zabíjejíce budou myslit, že zabíjejí tvou dceru.“ „Slova tato nemohl mluvit nikdo jiný než *Artemis*, tedy *deus ex machina*. Původní konec tedy patrně byl jiný než nynější, jenž ostatně jest též napodobením *Hekaby*. Ze všeho jest patrné, že text nám dochovaný, má mnohé změny a interpolace a není původním textem Euripidovým. Četné zprávy starověké mluví o tom, že *Ifigenie* v *Aulidě*, tak jako *Bakchy*, těšila se veliké oblibě *Athéňanů*, což jest svědectvím vyspělého jejich vkusu.

3. Doba složení a provozování a scénická výprava.

Ifigenie v *Aulidsě* složena byla po *Ifigenii* *Taurské* a patří do konce života Euripidova, kdy se již zdržoval na dvoře makedonském. Co se týče provozování, praví scholion v Aristofanovém *Žabám* v. 67, že po smrti Euripidově syn jeho uvedl na jeviště „pod týmž jménem ve městě (*ὁμωνύμως ἐν ᾧστει*) *Ifigenii* v *Aulidě*, *Alkmaiona* a *Bakchy*. Slova „ve městě“ znamenají, že se to stalo o velkých *Dionysiích* a sice r. 406. Někteří však domnívají se, že *Ifigenie* *Aul.* Byla složena před *Ifigenií* *Taurskou*, jak vyžaduje chronologie. Tuto domněnku však většina zamítá; nebylyť obě tragédie provozovány v jedné a téže trilogii. Obě *Ifigenie* jsou díla na sobě nezávislá a

také základ obou je různý. V Aristof. Žab 65 násl., na něž se vztahuje řečené scholion, praví Dionysos Hérakleovi, že se mu tak stýská po zemřelém Euripidovi, že ho půjde vyhledat do podsvětí, neboť není už básníka tak výborného mezi živými až snad na Iofonta. Slovo ὁμωνύμως pak neznamena nic jiného, než že spisovatel (starší Euripidés) a provozovatel (mladší Euripidés) mají totéž jméno. Byla tedy tragédie tato provozována před Aristofanovými Žabami. Tyto pak byly dávány o Lenaích r. 406/405 t. j. asi začátkem 405; Euripidés dle toho zemřel 406 a téhož roku syn jeho dal provozovati řečenou trilogii.

Originál Euripidův našel básnického překladatele v Schillerovi a jeho Ifigenie Taurská dala zase Goethovi podnět k zbásnění stejnojmenného dramatu. Schiller neznaje řecky a překládaje spíše z latinského překladu, vytvořil vlastně dílo od Euripidova odlišné; přebásnění toto vzbudilo náležitou pozornost Němců k Euripidovi. Úplně volně napodobil již dříve (1668) Euripida Racine ve své Ifigenii. Básník Ennius přeložil Ifigenii Euripidovu do latiny; z překladu toho zachovány však jen zlomky. Za renesance přeložil drama toto do latiny Erasmus Rotterdamský (1506). I v umění výtvarném byl motiv obětování Ifigenie předmětem častého zpracování. I umění hudební lákal mythos o Ifigenii: r. 1772 složil Gluck operu „Iphigénie en Aulide“ a sedm let později též „Iphigénie en Tauride.“

Co se týče vnější výpravy kusu, představovalo poskénion jako v jiných hrách i zde palác královský, ač děj odehrává se ve vojenském táboře nebo u vchodu do něho a ač Agamemnon měl svůj byt ve stanu vojenském; ostatně nelze si učiniti o jednotlivostech scény náležitě představy. Také nelze rozhodnouti, zda sbor stál pohromadě s herci v orchéstru či byli-li herci na vyvýšeném logeiu. Rozdělení úloh bylo asi takové, že první herec hrál Ifigenii a Menelaia, druhý Agamemnona a Achillea, třetí Klytaiméstru, starce a posla. –

Překlad pořízen dle vydání Weckleinova z r. 1914 s těmito změnami v textu: v. 22 λυπῆ(místo λυπεῖ); 234 μελῖφρον' (m. μελῖφρον); 364 κάλλιστα (m. μάλιστα); 373 ἄν γενοῖς (m. ἀνδρείας); 452 οὐ σθένω (m. αἰδοῦμαι); 528 σὺ δ' οὖν (m. οὐκοῦν); 573 ἔμαθες (m. ἔμολες); εὔτε (m. ἦτε); 775 Ἄρης φόνιος (m. Ἄρει φονίω); 865 ἄνεισι (m. σώσει); 952 πόλισμα (m. ὄρισμα); 1013 λόγους (m. φόβον); 1118 σοῖς πτεροῖς (m. τοῖς πτεροῖς); 1179 μῖσος (m. μισθόν); σοὺς (m. τοὺς); 1258 τοῦτο (m. τί ποτε); 1311 προθύμα σ' ἔλαβε Ἄρτεμις πρὸς Ἴλιον (m. προθύματος πρὸς Ἴλιον); 1372 διαβληθῆς (m. διαβληθῆ); 1465 εὐ κ' ἀξιῶς (m. οὐκ ἀξιῶς).

OSOBY DRAMATU:

A g a m e m n o n, vůdce Řeků, král mykénský.

S t a ř e c.

S b o r žen chalkidských.

M e n e l a o s, bratr Agamemnonův, král spartský.

K l y t a i m é s t r a, choť Agamamnonova.

I f i g e n i e, její dcera

A c h i l l e u s.

P o s e l.

PROLOG.

A g a m e m n o a (vystoupí ze stanu).

Ó starče, tu z tohoto domu, pojd' ven!

S t a r ý s l u h a.

	Již jdu. Copak nového v úmyslu máš, ó vladaři Agamemnone? Ag. Však zviš! Již spěchám; vždyť stáří mé mívá už sen a v očích mých doposud bystrý je zrak.	5
Ag.	Hle, jaká to hvězda as přechází tam?	
St.	To Sirius pospíchá poblíže drah sedmi Kuřátek, ještě jsa uprostřed hvězd.	
Ag.	A odnikud ptačí se neozve hlas, ni šumění moře; je bez větru klid, a v mlčení pohřízen Euripu proud.	10
St.	Však pročpak ty ze stanu vycházíš ven, ó vladaři náš? Zde v Aulidě ještě jest úplný klid a nehnutě stojí tu hlídači zdí.	15
	Jdeme dovnitř!	
	Ag. Jak, starče, ti závidím v tom, a každému z lidí, kdo v bezpečí jda svým životem, neznám a bez slávy žil! Však vladaře nesthám závistí svou.	
St.	A přece jest krásné jen moci tak žít!	20
Ag.	Však krása ta pouhé je zdání a klam, a vysoká čest sic příjemná, s trudem však sdružena jest. Tu bohové, nedavše podnikům zdar, náš život; tu nesvornost zas, v níž lidé se prou,	25
	jíž urovnat nelze, nám ztrpčuje žít.	
St.	Tot' u muže předního není přec div: vždyť Atreus tě nezpůdíl ke štěstí jen, ó vladaři náš,	30
	však s radostí musíš též zármutek mít; jsiť smrtelný. Chtít-li pak nebudeš sám, pak bohové za tebe budou to chtít. A proč ty tu, rozžehnuv kahanu knot, jsi do desek psal,	35
	jež v rukou tu doposud držíš, a zas hned v zápětí napsané smazal jsi pryč a pečetil, znova zas rozvázal list a na zem jej hodil a proléval proud při tom bohatých slz?	40
	Proč všechny ty nesnáze, všechen ten trud, div nezšílíš jím? Co trápí tě, králi, co nového máš? Nuž s námi, co stalo se, řečí svou sděl! Vždyť řekneš to poctivci věrnému, mně, jejž Tyndaros poslal kdys manželce tvé a ku věnu dal, by průvodcem věrným byl nevěstě tvé.	45
Ag.	Tři dcery Léda Thestiovna zrodila: to Foibu, Klytaiméstr, moji manželku, A Helenu. Tu nejbohatší z Hellady	50

si přicházeli namlouvatí jinoši. A strašné výhrůžky a vraždu soudruhům svým chystal každý, kdo by dívku nedostal.	
S tou věcí Tyndaros si rady nevěděl, zda dát či nedat, aby štěstí bez škody se mohl chopiti. A tu ho napadlo,	55
by přísahali ženichové navzájem a pravice si podali a slíbili si při oběti zápalné svým prokletím,	60
čí ženou dívka Tyndarovna stane se, že toho budou bránit, když unesl by někdo choť a právo lože odňal mu,	
že polem vytáhnou a město rozboří svou zbraní, stejně řecké jako barbarské.	65
Když tak je starý Tyndaros si zavázal a obratně svou chytrou myslí obelstil, dá dceři jednoho si vybrat z ženichů,	
jenž poutal by ji lásky žářem milostným. Ta Menelaia – kéž jí nikdy nedostal! -	70
si vyvolila. Přišel fryžský pastucha a bohyně soudce, jak dí pověst argejská, pak do Sparty, muž lepý šatu nádherou a zlatem skvělý, přepychem to cizinským,	
i miluje i milován jsa Helenou, pryč unesl ji k stájím na Idě, když pryč byl Menelaos; ten pak po Řecku se v běh dal divý, smlouvy staré dovolával se,	75
že pomoci jest těm, jimž křivda stala se. Tu tedy s vojskem příkvapivše Řekové a ve zbroji sem do těsniny Aulidské se sešli, lod'mi, těžkou zbrojí zároveň i jízdou četnou opatření, vozy též.	80
A mě – to kvůli Menelaiu – za vůdce si zvolili, jsemť bratrem jeho. Hodnost tu kéž jiný někdo místo mne byl obdržel!	85
Když vojsko dohromady sestoupilo se, tu pro nesplavnost seděli jsme v Aulidě. A věstec Kalchas v těchto našich nesnázích nám věštbu dal, že Ifigenii, dceru mou,	90
jest Artemidě, paní kraje, v obět' dát; i vyplout bude lze i Frygy zahubit, když obět' dá se; ne-li, nestane se tak. Já slyše to, jsem Talthybiu rozkázal,	
by hlásnou vyhláškou voj všecek propustil, svou zabít dceru ježto nikdy nenechám.	95
Však bratr, množství uváděje důvodů, mě pohnul k činu hroznému. I napsav to já do destiček, své jsem poslal manželce, by dceru vypravila k sňatku s Achillem.	100
A jeho vážnost vynášeje psal jsem jí, že proto nechce plouti spolu s Achaji, leč pošleme-li do Fthie mu nevěstu. To měl jsem totiž pro manželku lakadlo,	
ten lživý s dcerou svojí sňatek sestrojiv. A z Achajů, jak věc se má, to víme my jen, Kalchas, Odysseus a bratr můj. A zlou tu smyšlenku teď znova krásně přepsal jsem	105
tu do těch destiček, jež za tmy noční jsi mě viděl, starče, otvírat a svazovat.	110
Než, chutě, vezmi dopis ten a do Argu	

	s ním jdi. Co dopis tají ve svých záhybech, to vše, co napsáno v něm, slovem povím ti; vždyť choti mé i domu mému věren jsi.	
St.	To řekni a oznam mi, abych též vzkaz svůj v souhlase promluvil s dopisem tvým.	117 118
Ag.	„Tu posílám k dřívějším listům ti jiný, ó Lédina dcero, ať nepošleš dceru svou k okřídlí a zálivu Euboje, k Aulidě, vln jež neslyší šum. Neboť jiného času jest nutno nám strojiti dcerušky svatbu.“	115 116 119 120
St.	A což Achilleus, mina se ženitbou svou, zda v nenávist největší nepojme vás, i tebe i choť?	125
Ag.	To hrozné by bylo; co myslíš si ty? Vždyť Achilleus dává jen jméno, ne čin, ten o sňatku neví, ni o naší lsti, že jemu jsem zaslíbil zrozenku svou dát za ženu do rukou jeho a k objetí v manželském loži.	130
St.	Čin odvážný, pane mj, provedl's tím, že's, prohlásiv synovi bohyně dát svou dceru, ji k zabití Danaům ved'.	135
Ag.	Ach, běda mi, rozumu zbaven jsem byl a tak vrhám se v zkázu. Však jdi už a vykračuj rychle a nic nedbej staroby své.	140
	St. Pane, pospíchám již.	
Ag.	A neseď do křoví studánek snad, ani spánkem se nenechej zkonejšit v sen.	
St.	Ó nemluv mi tak!	
Ag.	A mýjeje rozcestí, všude měj zrak a pozoruj, aby ti neušel vůz, jenž na hbitých kolech mimo by jel a odvážel k loďnímu táboru sem snad dcerušku mou.	145
St.	Dám pozor.	
	Ag. A potkáš-li průvod, jenž z bran ji vyvedl ven, tu obrať vůz zpět a uzdy se chop a jej poháněj tam, kde se zvedají posvátné Kyklopů zdi.	150
St.	A řekni, až vyřídím tady ten vzkaz, jak uvěří slovům tvá dcera a choť?	
Ag.	Jen pečeti tohoto dopisu chraň, Jejž neseš. Už jdi; neboť bílý již den, hle, svítá a třpytí se červánků zář a ohnivý vyjíždí Héliův vůz.	155
	(Stařec dochází.)	
	Jen sdílej můj trud! Vždyť nikoho není, kdo štásten by byl a blažený vždy; neboť nikdo se nezrodil bez bolu.	160
	(Odejde do stanu.)	

P a r o d o s.
(Sbor vchází do orchestry.)

Sbor Podél pobřeží přišla jsem

Str.	pískem Aulidy přímořské, když jsem proplula Eurípem, proudy úžiny těsné. Z Chalchidy jdu sem, otčiny své, živící prameny přímořské,	165
	Arethusy zdroj slavný, abych spatřila voj Achajů slavných a též korábů řad slovnutných těch reků, již v boj ke Troji jdou s tisícem dřev brázdících tuň.	170
	Vede je tam slovnutný rod – tak pravili muži nám – dva synové mocného Atrea jdou, by přivezli Helenu zpět. Ji od toku Euroty třtinného Paris pastevec obdržel	175
	darem od Afrodity, tehdy, když se u rosných vod s Hérou a Palladou o krásu svou přela bohyně Kypru.	180
Antistr.	Hájem, v němžto se Artemis ctí, chvatně spěla jsem k táboru, studu krvavě rudý květ majíc na líci mladém. Pavézni hradbu shlédnouti chci, stany též zbrojnošů danajských, koní spatřitit zástup.	185
	Již jsem spatřila dva Aianty spolu, Oileovce a s ním ostrova skvost, synem ježž svým Telamon zve. Seděli tam s Protesilaem, hrou se bavíce, kostek obrazci různými.	190
	Těž potomek Poseidaonův tam byl Palamédes a Tydeův syn si házením kotouče krátil čas. Vedle potomek Areův Mérionés, div lidem; vedle něho Laértův syn z horské Ithaky s Nireem stál, jenž tak vyniká krásou.	195
		200
Epod.	Jak vítr pak rychlého během Achilla přehbitých nohou, ježž Thetis zrodila máť, v muže vychoval Chírón, zřela jsem na břehu mořském, jenž byl oblásky kryt, během závodit v zbroji. Běžel o závod s povozem, jenž čtyřmi byl tažen, chtěje vítězství získat.	205
	Křikem vozka Eumélos, vnuk Ferétiiův, poháněl vůz a koní překrásnou spřež, oře zlatem zdobených uzd, ostrým bodcem pobízal v běh. Z nich střední, spležení jhem, měli bíle strakatou srst, a vnější v postranních dva, proti sobě v záhybech drah hnědáci byli a na spodku noh měli	210
		215
		220
		225

	pestřité skvrny. Jim po boku harcoval Achilleus ve zbroji u kraje povozu, podle náprav vozu běže.	230
Str.2.	K loďstva přehlídce jsem přišla též, k báječnému divadlu, bych podívanou ženských očí zrak nasytila sladkou rozkoší! Pravé zaujal Loďstva křídlo Fthiotský Arés, Myrmidonů branná moc, padesáti loďmi rychlími. Navrchu pak žádí v zlatých obrazech Néereovny bohyně stály, vojska Achillova znak.	235 240
Antistr.	Poblíže pak v počtu vesel témž	
2	stály lodí argejské; jim pak velel Mékisteův syn, který vychován byl Talaem; s ním pak Sthenelos, Kapaneův syn. A syn Théseův, jenž lodí šedesát vedl attických, hned vedle stál; Palladu pak bohyni, jak perutých řídí koní spřežení, znak měl blahověstný lodníkům.	245 250
Str.3.	Potom boiotskou moc námořní, lodí padesát jsem spatřila, také vyzdobených odznaky: Kadmos na nich byl, drže draka zlatého, na hlavicích lodních žádí; zeměrodý Léitos velel moci námořní; <Epistrofos připlul sem ze země pak Fókidské lodí maje čtyřicet; ¹ a Lokrů počet lodí týž vedl Oileův syn, z Thronia města vypluv slavného.	255 260
Antistr.	Z Mykény pak poslal kyklopské	265
3.	Atreovec na sto korábech lodní vojsko v jedno sebrané; s ním pak vůdcem byl bratr, přítel s přítelem, aby Hellas pomstila tak útěk ženy z domova kvůli sňatku s cizincem. Gerénského Nestora pak z Pylu spatřila jsem též <devadesát lodí úpravných, a rozkoší mi bylo tam> ² turonohý znak zřít na zádi sousedního Alfea.	270 275
Epod.	Ainianští dvanáct korábů vypravili, jejichž vůdcem byl kníže Guneus; poblíž těch velmožové élidští,	280

¹ Vyplněno dle Homéra.

² Doplněno dle Homéra.

	- Epeji pak nazýval je všechen lid – Eurytos byl vůdcem těchto. A běloveslou moc Tafijskou syn vedl Fyleův	
	Megés vojevoda, od Echinských vyrazil nepřístupných plavcům ostrovů. Aias, Salaminý chovanec, pravé křídlo v jedno pojil s křídlem levým, neb u nich blízko kotvil, s loďmi na koncích se stýkáje svými přehbitými loďmi dvanácti. Tak jsem doslechla a lid sama viděla; jemu požene-li vstříc někdo bárky barbarské, na návrat at' nemyslí. Takovou jsem spatřila Výpravu tam lodní A též doma doslechla, že na vojsko Shromážděné pamět zachovám.] (Vystoupí Menelaos a starý sluha, jenž dotírá na Menelaa, chtěje mu vyrvati dopis z rukou.)	285
St.	Věc hroznou činíš, Menelae, neslušnou!	
Men.	Jdi k d'asu! Pánům svým jsi věren nad míru.	
St.	Cítí velkou jest mi výtku, kterou's pronesl.	305
Men.	At' nezpláčeš jen, čině co ti nepatří!	
St.	Ty's neměl otvírati list, ježž nesl jsem!	
Men.	A ty's ho neměl nést, všem Řekům na škodu.	
St.	Tu o to při se s jiným; jen pusť mi jej.	
Men.	Ten nevydám.	310
	St. Však ani já ho nepustím!	
Men.	Pak berlou touto hned ti hlavu zkravím	
St.	Však chvalitebné jest mi zemřít za pány.	
Men.	Již pusť; a dlouhé mluvíš řeči, otrok jsa. (Stařec volá ke stanu Agamemnonovu):	
St.	Ó pane, násilí se děje nám! Tvůj list mi z rukou vyrvav Menelaos násilím, ó Agamemnone, nechce uznat právo mé.	315

A g a m e m n o n
(vystoupí ze stanu a mluví ke starci:)

	Zadrž!	
	Jaký to zde v bráně hluk a řečňování neslušné?	
Men.	Moje řeč zde větší právo má než jeho výklady!	
Ag.	Ty pak, proč se's s tímto dostal do hádky a proč Jej rveš?	
Men.	(ukazuje na svoje oči, do nichž se mu Agam. Nemůže podívat, jsa si vědom viny) Pohleď na mě, semhle! Abych odtud začal svoji řeč.	320
Ag.	Ze strachu nepozvednu zraku, já, syn Atreův?	
Men.	Vidíš tuhle tabulku, jež dopis chrání ničemý?	
Ag.	Vidím, a tu také vydej ze svých rukou především!	
Men.	Dříve ne, až písmo její ukáží všem Danaům.	
Ag.	Opravdu to víš, co vědět nemáš, pečeť uvolniv?	325

Men. Tak, že mrzet tě to bude; objevil jsem pikle tvé.
Ag. Kde's jej zachytil? Ó bozi, máš ty mysl nestoudnou!
Men. Čekal jsem tvou dceru z Argu, k vojsku dostaví-li se.
Ag. Proč se o mé věci staráš? Není-li to nestoudnost?
Men. Moje vůle lehtala mě; nejsem přec tvým otrokem! 330
Ag. Jaká hrůza! Ve svém domě nebudu smět bydlet!
Men. Neupřímně smýšlíš, teď i dříve, také budoucně.
Ag. Hezky vtipkuješ; zlých lidí jazyk vtipný hnusná věc.
Men. Mysl vrtkavá pak křivdou, nejistotou přátelům.
Ale chci tě usvědčiti, ani ty pak ze hněvu 335
od pravdy se neodvracej, ani nepřestřelím já.
Víš přec, když jsi žádal velet Řekům proti Iliu,
sic dle zdání po tom netouže, však v duchu přeje si,
jak jsi maličký byl, každému jsi ruku podával,
dvěře otevřeny maje pro každého z občanů, 340
všem jsi pozdrav dával napořád, i když kdo
nechtěl ho,
chováním svým hledě čest si koupit jako na trhu?
Potom když jsi hodnost dostal, zaměniv své chování,
starým přátelům jsi nebyl jako dříve přátelský;
nepřístupný byl's a zřídka koho přijal jsi. A muž 345
řádný, když jest povýšen, přec mravy měnit nemusí,
ale tu má nejvíc býti spolehlivý přátelům,
ježto nejvíc prospěti jim může, když je šťasten sám.
Toto nejdřív jsem ti vytkl, nejdřív tě v tom shledav
zlým.
Když pak přišel's do Aulidy se vším vojskem
Hellenským, 350
nulou byl's a ohromen tou ranou bohy seslanou,
vyplout vhodně nemoha. Když Řekové pak hlásali
loďstvo rozpustit a marně netrápit se v Aulidě,
jak byl nešťastný a zdrcen zrak tvůj, že bys tisíci
lodí vele, vojskem neměl pokrýt Priamovu pláň!
Na mě's doléhal: „Co činit? Jaký východ nalézti,
bychom ztrátou vůdcovství též nezničili slávu svou?“
Pak když Kalchas obětní dal věštbu zabít dceru tvou
V oběť Atremidě, a pak Řekové že odplují,
rád jsa v mysli dceru v oběť slíbil jsi a poslal's sám,
bez nucení – to ať netvrdíš! – své choti vzkaz, ať
tvou
dceru pošle sem – jak předstíral jsi – k sňatku
s Achillem.
[Potom obrátiv jsi dopaden, jak jiný změnil's list,
že již nebudeš své dcery vrahem. Překrásný to čin!]
Tento éther týž jest, jenž tě slyšel, když ten slib
Jsi dal.
Nespočetným lidem stalo se to: v činnost veřejnou
sami spěchajíce, potom ustupují nečestně,
jednak pro občanů nerozumný soud a jednak též
že jsou sami neschopni svou obec řádně ochránit.
Nad Helladou nešťastnou já nejvíc naříkám, že chtějí
vážného cos vykonati, ničemné ty barbary,
smějící se nám, tak pustí pro tebe a dceru tvou.
Nikoho bych vzhledem k rodu vládcem země
nezvolil
ani velitelem vojska; ducha třeba vůdci mít.
A buď vládcem obce každý, rozum-li jen bude mít.
Sbor. Věc hrozná mezi bratry slovní půtka jest
a zápas, když se do pře dostanou.
Ag. V dobrotě chci špatně o tobě, však stručně jen,

Ne tak příliš svrchu vzhledem k drzosti, než mírněji,
 ježto bratr jsi; muž řádný zajisté má v lásce stud.
 Řekni mi, proč soplíš hrozně, okem hledíš krvavý?
 Kdo ti křivdí? Čeho nemáš? Řádnou choť chceš dostati:
 té ti dáti nemohu; neb kterou's měl, tu špatně jsi
 choval. Cožpak já mám pykat za tvé chyby nechybiv?
 Či tě hněte cit můj pro čest? Ale míti v objetí 385
 ženu sličnou žádáš sobě, nešdbaje ni rozvahy,
 ni co slušno jest. To špatný muž, jenž zlé má radosti.
 Já, když dřívější svůj špatný úsudek pozměnil,
 nepřítel jsem? Spíš ty, jenž špatné ženy zbaviv se,
 nazpět dostati ji chceš, ač bůh ti štěstí dává tím. 390
 Tyndarovi přísahali nápadníci zpozdlí,
 chtíví sňatku; vedla však je naděje, bůh přemocný,
 ta spíš způsobila to než ty a tvoje mohoucnost.
 S těmi vyprav se, jsouť k tomu v hloupé mysli
 ochotni.
 Bůh však není pošetilý, ale umí poznati
 utvrzenou a nesprávně a vynucenou přísahu. 395
 Já však tvoje děti na smrt nevydám; a po právu
 ani tobě nestane se trestem choti nevěrné;
 já pak ve dne v noci rozplývat se budu slzami,
 že jsem proti právu jednal s dětmi, které zplodil
 jsem.
 Toto řekl jsem ti stručně, jasně a též příhodně; 400
 nechceš-li pak rozum míti, já své dobře zařídím.
 Sbor. Toť jiná řeč než slova dříve mluvená,
 a dobře praví, že jest dítek šetřiti.
 Men. Ach, nemám tedy přátel, oh, já nešťastník!
 Ag. Ó máš, jen nechceš-li své zničit přátele. 405
 Men. A kde mi ukážeš, že's vlastní bratr můj?
 Ag. Chci s tebou moudrý býti, ne však šílený.
 Men. I bolest přátelé nésti mají s přáteli.
 Ag. Mě dobrým činem vybízej, ne trýzněním!
 Men. Ty nechceš tedy tuto práci s Řeckem nést? 410
 Ag. I Řecko stůně jakýms bohem jako ty.
 Men. Nuž chlub se žezlem svým, jenž bratra zradil jsi.
 Já jinam někam obrátím se o pomoc
 a k jiným přátelům.
 (Chce odejít; v tom vystoupí)

P o s e l (k Agamemnonovi):

Ó vládce Hellénů,
 ó Agamemnone, s dcerou tvou já přicházím, 415
 již Ifigenii nazýval jsi v domě svém.
 I matka spolu jde, tvá Klytaiméstra, syn
 též Oréstes, bys potěšil se pohledem,
 tak dlouhou dobu když jsi vzdálen z domova.
 Šly dlouho a teď v krásnotokém prameni 420
 si ochlazují slabé nohy chodidlo;
 též koně do zeleně luční po cestě
 jsme pustili, by popásli se na trávě.
 A já sem připravit tě napřed přicházím;
 a vojsko ví to již; neb proletěla už 425
 Zvěst rychlá sem, že zavítala dcera tvá.
 A všechen dav se chvatem běží podívat,
 tvou dceru aby uviděl; jsouť vrchnosti
 všem vzácné, smrtelníkům hodny podivu.
 A říkají: „To svatba nebo co se chystá zde? 430

	Či z touhy po dceři král Agamemnon sem ji dovézt dal?“ A jiné byl bys vyslechl: „To Artemidě zasvěcují děvici, jež vládne Aulidou. Kdo odvede si ji?“ Než chutě proto začni obět košíky, a hlavy věnčete si, Menelae, ty pak chystej píseň svatební a po stanech ať flétna volá, ozývá se dupot noh; vždyť panně k štěstí nadešel ten dnešní den.	435
Ag.	Nu dobrá, ale kráčeť nyní do stanu; vše ostatní běh štěstěny už zařídí. (Posel odejde.) Já nešťastník! Co říci, odkud začít mám? Ach, v jaké jsem to léčky padl osudu! To bůh mě obelstil, jenž nad mé obmysly a lest mou daleko svou předčil moudrostí. Jak dobrého cos chová v sobě nízký rod! I zaplakati možno bez nesnází jim i všecko říci. Vznešenému rodem však se toto nesluší. Nám správcem života jest hodnost naše, a jsme davu otroky. Jáť ostýchám se slzu uronit, a přec zas neplakat nemám síly, ubožák, když nešťěstím jsem převelikým postižen. Nuž tedy: copak řeknu svojí manželce? Jak uvítám ji? Jak se v oči podívám? Tím s dřívějšími zly mě zcela zničila, že přišla nezvána. Než právem spolu šla, svou dceru majíc provdati a prokázat jí službu nejmilejší, kde mě shledá zlým. A pak ta panna ubohá! Proč „panna“ dím? Jak podobá se Hadés brzo pojme ji – Jak líto jest mi jí! Až bude prositi:	440
	- 19 -	
	„Ty zabít chceš mě, otče? Sňatek takový ať slavíš sám i všichni tvoji přátelé! [A poblíž maličký jsa vydá Orestés křik nesrozumitelný – já však pochopím.] Ach, jak mě zničil, v sňatek vešed s Helenou, syn Priamův, jenž všecko toto zavinił!	465
Sbor.	I já tě lituji, jak žena cizinka má naříkati nad nešťěstím vladařů.	470
Men.	Ó bratře, dovol dotknouti se pravice.	
Ag.	To dovoluji; já jsem zničen, ty máš moc.	
Men.	Já při Pelopu přísahám, jenž otcem zval se otce našeho, a otce Atreus buď mi svědkem, že ti jasně povím, ze srdce, a nic snad s obmyslem, co v skutku smýšlím sám.	475
	Já spatřiv, jak jsi z oka slzu vyronil, jsem politoval tě a také zaslzel, a odvolávám nyní svojí dřívější řeč, jíž potupil jsem tě; teď s tebou souhlasím.	485
	A vyzývám tě: nezabíjej dítě své a neber za svou moji věc. Vždyť po právu by nebylo, bys lkal, a já se dobře měl, by tvoji mřeli a oni zřeli světla svit.	
	Co vlastně chci? Zda jinou vybrat nevěstu	

	bych nemohl si, po sňatku-li touhu mám? A bratra svého pozbuda – tak zbůhdarma – mám Helenu si vzít, zlé místo dobrého? Já hlupcem byl, až na věc zblízka zíraje, jsem pochopil, co jest to děti zabíjet.	490
	A zvláště s dívkou ubohou jsem soustrast měl, když uvažoval jsem, že jest mou příbuznou, jež pro můj sňatek v obět' dána býti má. Tvé dceři co jest společného s Helenou? Ať rozejde se domů vojsko z Aulidy!	495
	A ty již přestaň oko smáčet slzami, můj bratře, a mě ponoukati k pláči též. A týká-li tebe věštba nějaká stran dcery tvé, já zříkám se jí v prospěch tvůj. Že zaměnil jsem svoje řeči výhružné -	500
Sbor.	tot' přirozeno; z lásky k bratru vlastnímu jsem změnil se. Vždyť dobrý člověk takovou má povahu, že vždy se řídí nejlepším. Řeč šlechetná, jež Tantalovi Diovu by slušela; svým předkům hanby neděláš.	505
Ag.	Můj bratře, chválím tě, že mimo nadání jsi správnou uznal zásadu za sebe důstojnou. [Vždyť láska zaviňuje bratří různice a domů hrabivost; a příbuzenství tím, jež trpké bývá navzájem, já pohrdám.]	510
	Než osudové nutnosti jsme přišli v moc, a provésti jest vraždu dcery krvavou.	
Men.	Jak? Kdo tě nutí, bys zabil dceru svou?	
Ag.	To všechno shromážděné vojsko achajské.	
Men.	Však zpět-li pošleš dceru do Argu, pak ne.	515
Ag.	To dalo by se zatajit, však ono ne.	
Men.	Co myslíš? Davu netřeba se příliš bát.	
Ag.	Že Kalchas věštbu řekne vojsku řeckému.	
Men.	To ne, když zemře dřív; a to je snadná věc.	
[Ag.]	Rod věštců všechen zlý a cti jest žádostiv.	520
Men.	A nic nám není milá jeho přítomnost.]	
Ag.	A toho nebojíš se, co mě napadá?	
Men.	Jak možno domyslit se, čeho neřekneš?	
Ag.	Že všechno toto potomek ví Sisyfův.	
Men.	Jest nemožno, by Odysseus nám uškodil.	525
Ag.	Vždy zchytralý a na straně vždy davu jest.	
Men.	Jest ovšem jímán ctižádostí, strašným zlem.	
Ag.	A představ si, jak stoje uprostřed Argejských, on řekne věštbu, kterou Kalchas prohlásil, A já že obět' Artemidě slíbil jsem	530
	a teď že ruším slib. On vojsko uchvátě, by zabili nás oba, vyzve Argejské, a pak dá dívku zabít. Kdybych do Argu se utekl, tu přijdou, se zdmi odvrátí.	535
	mě kyklopskými a vši zemi vyvrátí. Tož taková jest trýzeň má. Já nešťastník, že v takou nesnáz uvedli mě bohové! Jen jedno, Menelae, prosím zaříd' mi jda do tábora: Ať nic nezví moje choť, dřív než bych dceru vezma Hádu odevzdal,	540
	tak aby neštěstí mé stálo nejmén' slz. A vy, ó ženy, zachovejte mlčení. (Menelaos odejde do tábora, Agamemnon zůstane na scéně očekávaje příchozí.)	

STASIMON PRVNÍ.

Sbor.	Šťasten, s měrou kdo prožívá	
Str.	a jen s rozumem rozkoší	
	lásky bohyně mírné;	545
	koho city ovládá klid	
	a ne vášní šílených vznět.	
	Dvě vždy luků napíná bůh	
	s vlasem zlatým v milosti cíl:	
	jeden štěstí znamená los,	550
	druhý bídný života zmar.	
	Tomu, krásná Kypřanko, vstup	
	zapovídám v ložnici svou.	
	Mírné ať se dostane mně	
	lásky, čistá touha má buď.	555
	Nechat lásky účastna jsem,	
	ale velké se zříkám.	
Antistr.	Vlohy smrtelných různé jsou,	
	Různé povahy; šlechetnost	
	pravá pozná se vždycky;	560
	také dobré výchovy moc	
	měrou velkou zjednává ctnost;	
	chováť moudrost mravnosti cit,	
	a nám radost odměnou jest,	
	můžeme-li rozumem zřít	565
	povinnost svou; úsudek ten	
	jest nám zdrojem trvalé cti.	
	Věc jest velká zjednat si ctnost	
	ženám skrytou, pokud se tkne	
	lásky; muž-li vyniká zas	570
	ducha řádného tisícem zdob,	
	výše povznáší obec.	
Epod.	Ty jsi poznal to, Paride,	
	pastýřem jsa, bělostný skot	
	když jsi na Idě pásł,	575
	na třtinu hrál barbarský zpěv	
	písničky hrál, ohlasy těch,	
	jež Olympos pískal.	
	Vemen plných se pásł skot,	
	až tě bohyň rozběsnil soud	580
	a do Řecká vedl	
	před stolec zdobený slonovou	
	kostí, kde jsi v Helenin zrak,	
	když jej tobě upřela vstříc,	
	žár milosti vdechł,	585
	a také tebe láska zmátla.	
	Tak spor zas v spor	
	pohání hellénský oštěp i vor	
	vstříc trojskému hradu.	
	Vám zdar! buď zdar! Neboť veliké jest	590
	blaho velikých. Vizte, tu královna, hle,	
	to Ifigeneia, a královská choť,	
	Tyndarovna Klytaiméstra.	
	Je vypěstil veliký rodičů rod,	
	a k velkému života štěstí sem jdou.	595
	Vždyť mocní a bohatí bohy jsou nám,	
	nám prostým a chudobným lidem.	
	Stůjme, zrozenky matky své Chalkidy,	

královně pomozme s povozu slézt,
aby k úrazu nepadla na zem. 600
Dejme s přátelskou myslí i ochotnou dlaň,
aby příšlého hosta snad nepojal strach,
dceru Agamemnonovu slovutnou;
neb nesmíme zmatek a strach
těch vzbuditi žen, 605
samy příchozí, příchozích z Argu.

K l y t a i m é s t r a (přijíždějích na voze s Ifigenií).

To pokládáme za příznivé znamení,
tvé dobré přijetí a blahověstnou řeč;
a doufám pevně, že jsem přišla k šťastnému
sem sňatku uvést nevěstu. Však z povozů
vy složte dolů nevěstinu výbavu,
a pozorně ji do přibytí dopravte.
A ty, mé dítě, sestup s vozu koňského,
svou lepou nohou na zem kladouc bezpečně.

Vy, děvčata, ji ve svou náruč vezměte 615
a s povozu ji sesad'te. A jedna z vás
ať ruku ku podpoře podá mi,
bych z korby vozu dobře mohla sestoupit.
A vy zas postavte se zpředu před koně;
kůň v oku strach má, když se slovem neklidní.
A tuhle synka Agamemnonova vy
Se chopte, Oresta, jeť ještě nemluvně.
Ty, dítě, spíš, byv jízdou ukolébán v sen?
Nuž vzbud' se, k sňatku sestry své, jí ke štěstí.
Vždyť švakrem tvým, jenž sám jsi šlechtic, stane se
Muž mocný, Néreoyny bohorovný syn.
Sem, vedle nohy mé se postav, synáčku,
k své matce; ty pak Ifigeno, postav se
blíž ke mně, abych šťastna byla v očích zde
těch cizinek, a oslov otce milého. 630
(K Agamemnonovi):
Ó Agamemnone, pane, cti má největší; 633
My přišli, jsouce poslušni tvých rozkazů. 634

I f i g e n e i a.

Já, matko – nehněvej se – tebe předběhnu 631
a na otcova prsa vrhnu prsa svá. 632
[635 – 637 nejapná interpolace.]
Kl. To můžeš, dcero; vždyť ty otci nejvíce
Jsi milá z dětí, které jsem mu zrodila.
If. (k Agamemnonovi) Ó otče, jak jsem ráda,
že tě vidím zas! 640
Ag. Též otec tebe; pravíš totéž o obou.
If. Buď zdrav! A dobře's učinil mě povolav.
Ag. V tom nevím, dítě, zda mám přisvědčit, či ne.
If. Dovol! (dívá se mu do očí)
Ty klidně nehledíš, ač spatřil jsi mě rád!
Ag. Má král a vojevůdce mnoho starostí. 645
If. Buď nyní u mne, starost mimo sebe pusť!
Ag. Však jsem teď všecek u tebe a jinde ne.
If. Pak vyhlad' vrásky, pohled' okem laskavým!
Ag. Hle, jak jsem vesel, že tě vidím, dítě mé!

If.	A při tom slzy ze svých očí proléváš?	650
Ag.	Nám dlouhé odloučení v brzku nastává.	
If.	Co pravíš, nerozumím, otče milený.	
Ag.	Svou řečí rozumnou mě rmoutíš ještě víc.	
If.	Tož budu mluvit hloupě, potěším-li tě.	
Ag.	Ach! Nesnesu to mlčení! - - Jak hodná jsi!	655
If.	Ó otče, zůstaň u svých dětí v domově!	
Ag.	Já chtěl bych; že však chtítí nelze, rmoutí mě.	
If.	Ať zhyne zbraň a bratra tvého nehoda.	
Ag.	Dřív jiné zhubí, jako zhubila již mě.	
If.	Jak dlouho vzdálen jsi v tom koutě Aulidském!	
Ag.	A dosud brání něco vojsku vyplouti.	
If.	Kde, otče, říká se, že bydlí Frygové?	
Ag.	Kde nikdy neměl bydlet Paris Priamův.	
If.	Ó otče, daleko se vzdálíš ode mne!	
Ag.	Jsi, dítě, v stejném neštěstí jak otec tvůj.	665
If.	Ach!	
	Pak mě bys měl vzít s sebou k plavbě společné.	
Ag.	I ty máš plavbu tam, kde otce vzpomeneš.	
If.	Já sama půjdu nebo s matkou popluji?	
Ag.	Ty sama, odloučena od matky i mne.	
If.	Snad v jiný domov, otče, nepřesídlíš mě?	670
Ag.	To stranou nech; to dívkám vědět netřeba.	
If.	Však spěchej, otče, až to srovná, z Frygie!	
Ag.	Dřív musím oběť jakousi tu vykonat.	
If.	Však kvůli bohům třeba z drobů zkoumati.	
Ag.	Je budeš vidět; budeš státi blízko oltáře.	675
If.	Pak reje provedeme kolem oltáře.	
Ag.	(pro sebe) Oč lépe na tom jsi než já, nic netušíc!	
(k Ifi.)	Však teď jdi dovnitř domu; býti obhlížen jest dívkám trapno; hubičku a ruku dej mi, když tak dlouho otce máš býti vzdálena! (Objímá a líbá ji.) Ó prsa, líčka, rusé vlásy, v jakou strast nám vzrostlo město frygické i s Helenou! Však dosti řečí! Neboť proudy slzavé mi zavlažují oči při tvém doteku. (Ifigenie odejde do stanu.) Jdi do přibytku. Tebe, Lédy zrozenko, pak prosím, promiň, byl-li jsem jat žalem víc, svou dceru maje za Achilla provdati. Je sice štěstím dceru vyvdati, však přec to hněte rodiče, po mnohých když námahách své děti otec odevzdává v cizí dům.	670
Kl.	Tak nejsem bezcitná, bych tebe kárala, a myslím, že se lítost zmocní také mne, až vyváděti budu dceru za zpěvu; však slzy vysuší nám časem nutný zvyk. Znám sice jméno dcery naší snoubence, však rod a odkud jest, si přeji zvěděti.	690
Ag.	Měl Aiginu kdys dceru otec Asópos.	
Kl.	A kdo si ji vzal z bohů nebo smrtelných?	
Ag.	Zeus; otec Aiaka, jenž vládl Oinónou.	
Kl.	A z Aikových synů který dostal trůn?	700
Ag.	Syn Péleus; ten si Néreovu dceru vzal.	
Kl.	Ji dal mu bůh či vzal ji bohů nedbaje?	
Ag.	Ji Zeus mu zaslíbil a otec provdal ji.	
Kl.	A kdepak byla svatba? V mořských vlnách snad?	
Ag.	Kde Chirón bydlí, na úpatí Pélia.	705
Kl.	Tam, kde prý usazen jest národ Kentaurů?	

Ag.	Tam svatbu Péleovu bozi slavili.	
Kl.	A otec vychoval či Thetis Achilla?	
Ag.	Sám Chirón, aby neznal lidských nectností.	
Kl.	Oh!	
	Byl moudrý mistr; moudřejší, kdo svěřil jej.	710
Ag.	A takového muže budeš zetěm mít.	
Kl.	Muž bez hany. A kde své sídlo má?	
Ag.	Kol Apidana řeky, v zemi Fthiótské.	
Kl.	A tam on odvede si naši dcerušku?	
Ag.	To bude toho starost, kdo ji bude mít.	715
Kl.	Bud' štěstí s nimi. Kdy se svatba vykoná?	
Ag.	Až vzejde úplněk, jenž štěstí přináší.	
Kl.	A zabil jsi již žertvu v oběť bohyni?	
Ag.	Hned, hned! Tou věcí také se již zabývám.	
Kl.	A svatbu tedy slavit budeš později?	720
Ag.	Až po obětech jež mám bohům vykonat.	
Kl.	A kdepak ženám vystrojíme hostinu?	
Ag.	U lepokormých tady lodí argejských.	
Kl.	Zde u kotvic a lan? Nu, bud' jim ke štěstí!	
Ag.	Ty, ženo, víš, co učiníš? Však poslechni!	725
Kl.	Nu co? Já věru zvyklá jsem tě poslouchat.	
Ag.	Já tady, v místě ženichova pobytu,	
Kl.	Chceš vykonat cos bez matky, co patří jí.	
Ag.	já sám tvou dceru vyvdám spolu s Danaí.	
Kl.	A kde v tom čase já mám prodlévat?	730
Ag.	Jdi do Argu a ošetřuj tam dcerušky.	
Kl.	A dceru opustím? Kdo vztyčí pochodeň?	
Ag.	Tu já jim podám, jež se má dát snoubencům.	
Kl.	To není zvykem; jím se nesmí pohrdat!	
Ag.	Dlít mezi vojska davem tobě nesluší.	735
Kl.	Však sluší, aby matka děti vyvdala.	
Ag.	A dívky doma nechala samotny.	
Kl.	Ty v pevných jizbách dobře opatřeny jsou.	
Ag.	Jen poslechni! Kl. To ne! věz Héra Argejská!	
	Ty venku spravuj, já pak věci domácí.	740
	[Co nevěsta má míti, já jí obstarám.]	
	(Odejde do stanu.)	
Ag.	Oh, běda! Marná snaha! Pryč má naděje,	
	že manželku svou s očí odstraním svou lstí.	
	Já mudruju a proti nejmilejším svým	
	si skládám léčky, a jsem všude poražen.	745
	Než přece půjdu k obětníku Kalchantu	
	a spolu s ním snad vypátrán, co bohyni	
	se líbí k starosti mně a k trudu Helladě.	
	A moudrý muž má v domě hodnou manželku	
	a šlechtitou si chovat neb se neženit.	750
	(Odejde do tábora.)	

STASIMON DRUHÉ.

S b o r.

Strofa.	Tam, kde Simoeis vírnatý	
	jako stříbro se třpytí,	
	hellénská přijde sebraná moc	
	na lodích, v těžkou oděna zbroj,	
	k Iliu, kde se v dálku	755
	táhne trojská Foibova pláň.	
	Tam prý vlaje Kasadřin vlas,	

	zlatorusých kadeří spád, zeleným z vavřínu zdobený věncem, kdykoli nadchne bůh popudem věštným její nitro.	760
Antistr.	Stanou u hradu trojského, stanou kolem svých hradeb Frygové, až se přiblíží voj po moři vesly, oděný v zbroj, na lodích krásných přídí, tam před Simoentův proud. Přijdou, aby odvezli pryč sestru jasných Blíženců dvou, do Řecka ze země trojanské, přijdou se štíty, oštěpy stateční v boji Achajové.	765 770
Epodos.	[Město Frygů i vyšehrad ze zdmi krvavý Arés sevře kolem. Tisíce hlav od trupů oderve meč a zhubí město trojské, z kořene je vyvrátí a Priamovým dcerám pláč a choti způsobí žal. Helena, dcera Diova těž slz vypláče proudy, že zradila muže.] Kéž se já ani potomci dětí mých nikdy nemusí báti toho, lydské co ženy bohaté zlatem postihne kdys. Fryžské ženy těž u stavů budou promlouvati k družkám: „Kdo as, za vlasy vleka mě, krásné kadeře bude mi rvát? - divadlo k pláči – záhuba vlasti mé! Tys tím vinna, labutě štíhlé zrozenko, Je-li pravdiva pověst, s ptákem že perutým Léda počala plod - byl to v ptáka změněný Zeus - a není-li pověst ta jen básníků výplodem, jenom nejapnou planou bájí.“	775 780 785 790 795 800

Achilleus.

	Zda jest tu někde vojevůdce Achajů? Kdo ze služebných by mu řek', že Achilleus, syn Péleův, jej hledá tady ve bráně? Jest různý stav náš v táboře zde euripském. Z nás jedni, jsouce prosti manželského jha a domy prázdné zůstavivše, u břehů zde sedí, kdežto druzí mají manželky a děti; bez vůle pak bohů Helladu tak mocná touha po výpravě nejala. Co mým jest tedy právem, musím říci já, a jiný o svém zase ať si promluví. Já Farsal opustiv a otce Pélea, zde dřepím za těch slabých větrů euripských	805 810
--	---	------------

a krotím Myrmidonů stálé pobídky:
 „Ó Achille, nač čekáme? Jak dlouhý čas
 jest do výpravy trojské ještě vyměřen?
 Ty jednej, chceš-li jednat, nebo domů veď
 své vojsko; Atreovců nedbej průtahů!“ 815

K l y t a i m é s t r a (vystoupí ze stanu).

Kl. Ó synu Nereovny, uvnitř zaslechla
 jsem tvoje slova, proto z domu vyšla jsem. 820
 Ach. Ó svatá stydlivosti! Ženu sličnou zřím
 tu, krásné postavy; ty řekni mi, kdo jsi?
 Kl. Že neznáš mne, nic divného. Vždyť se mnou jsi
 se dosud nesetkal; a chválím slušnost tvou.
 Ach. Kdo jsi? Proč přišla's do tábora Achajů. 825
 jsouc ženou vůči mužům štítý chráněným?
 Kl. Jsem dcera Lédina a Klytaiméstra mé
 jest jméno; kníže Agamemnon jest můj muž.
 Ach. Jak krásně řeklas's, čeho třeba, v krátkosti!
 Než s ženami se dávat v řeč mi nesluší.
 (Chce odejít.) 830
 Kl. Jen zůstaň! Pročpak utíkáš? A pravici
 mi podej jako úvod sňatku šťastného.
 Ach. Co díš? Já tobě pravici? Vždyť dotkna se
 tě neprávem, pak tvého chotě bych se bál!
 Kl. Ba právem jistě, pojmeš přece dceru mou, 835
 ó synu Néreovny, mořské bohyně!
 Ach. Co díš to? Sňatek? Bez sebe jsem úžasem,
 zda v šílenosti neměníš snad význam slov.
 Kl. Jest ovšem přirozený stud, když spatříme
 své nové přátele, již mluví o sňatku. 840
 Ach. Já nikdy nenamlouval jsem si dceru tvou,
 a Atreovci nemluvili o sňatku.
 Kl. Co jen to jest? Teď ty zas můžeš slovům mým
 se divit; mně jsou tvoje slova podivná.
 Ach. Hleď rozluštit je, jest to v zájmu obou nás; 845
 vždyť možná pravdu máme v řeči oba dva.
 Kl. Věc hrozná se mně stala; svatbu umlouvám,
 a jak se zdá, nic není na ní. Stydím se!
 Ach. Snad někdo udělal si z obou dobrý den.
 Však pusť to z mysli, je to bezvýznamná věc. 850
 Kl. Buď' zdrav! Mne nelze zřítí tobě do očí,
 když lhářkou jsem se stala takto nečetně.
 Ach. I ty buď' zdráva! Já pak vyhledati jdu
 zde dovnitř toho domu tvého manžela.
 (Oba chtějí odejít, v tom však pootevřenými
 dveřmi vedlejšími v průčelním paláci jest sly-
 šetí s t a r é h o s l u h u :)
 Sl. Zůstaň, hoste – tebe míním, tebe, synu Aiakův,
 dítě bohyně, a tebe, vzácná dcero Lédina.
 Ach. Kdo volá pootevřev dvěře? A tak bázlivě!
 (Zatím sluha vystoupí opatrně do dveří.)
 Sl. Otroky; tím se nehonosím; neboť to jest osud můj.
 Ach. Čí? Můj nejsi; s Agamemnonem nic nemám společno.
 Sl. Té zde před domem; jí totiž dal mě otec Tyndaros.
 Ach. Stojíme; co češ, nám řekni; proč jsi nás tu zadržel?
 Sl. Stojíte zde přede dveřmi opravdu jen sami dva?
 Ach. Jen mluv! Jsme tu sami. Vyjdi ven však z domu
 králova!

(Sluha vystoupí ze dveří.)

- Sl. Štěstěno a moje péče, zachraň ty, jež chránit chci!
Ach. Řeč ta mří do budoucna, má však obsah jakýsi.
Kl. Tu máš ruku, neotálej, chceš-li mi co povědět.
Sl. Znáš mě přece a mou věrnost k tobě a též k dětem tvým.
Kl. Znam tě, vím, že's ode dávna sluhou naší rodiny.
Sl. Také, že mě Agamemnon dostal s tvou výbavou.
Kl. Přišel's se mnou do Argu a vždy's mi věrně oddán byl. 870
Sl. Pravdu díš. A tobě oddán jsem, však ne tak manžel.
Kl. Teď však vyjev konečně, co naznačuješ řečí svou.
Sl. Dceru tvou chystá vlastní otec zabít rukou svou.
Kl. Jakže? Hrůza nad tvou řečí jímá mne. Snad nešílíš?
Sl. Bílou šíjí nešťastnice mečem svým chce proseknout.
Kl. Ach, já nešťastná! Což manžel můj snad přišel o rozum?
Sl. Zdravý rozum má; jen k tobě jest a k dceři šílený.
Kl. Jaký důvod má? A který zloduch k tomu žene jej?
Sl. Věštba – Kalchas tvrdí tak -, by vojsko mohlo odplouti.
Kl. Kam? Ó běda mně a běda té, již otec zabít chce!
Sl. K Dardanii, Menelaos aby dostal Helenu.
Kl. S neštěstím mé dcery tedy spojil osud odplutí?
Sl. Teď vši všecko; Artemidě otec dceru zabít chce.
Kl. A pročpak sňatek vymyslí si a mě k němu odvedl?
Sl. Abys přivedla ji radujíc se sňatku s Achillem. 885
Kl. Ó má dceru! Přišla's ke své záhubě i matka tvá.
Sl. Obou osud hoden pláče; otec chystá hroznou věc.
Kl. Veta po mně, nebohé; již nemohu se zdržet slz.
Sl. Chápati lze slzy matky, když ji dětí zbavují.
Kl. A odkud jsi to, starče, takto jistě vyzvěděl? 890
Sl. Nesl jsem ti dopis, k psaní dřívějšímu dodatek.
Kl. Měl mi zabránit či kázal dceru na smrt odvésti?
Sl. Abys nevodila jí; tvůj choť byl tehdy rozumný.
Kl. A jak to, že's dopis nesa přece mně ho nedodal?
Sl. Menelaos mně jej vzal, jenž příčinou je těchto hrůz.
Kl. Dítě Néreovny, synu Péleův, zda slyšíš to?
Ach. Slyším, jak jsi nešťastna, též svou věc lehce nenesu.
Kl. Dceru zabít chtějí, když mě obelstili sňatkem tvým.
Ach. Též to choti tvému za zlé mám a těžce nesu to.
Kl. Nebude to pro mne nectí, padnu-li k tvým kolenům;
Člověk já, ty syn jsi bohyně. A nač smím hrda být?
Co mi má být svato nežli život dítěte?
Avšak pomoz, synu boží, matce v stavu zoufalém,
i své choti podle jména, na oko jen, přece však.
Tobě jsem ji za nevěstu vedla s věncem na hlavě,
teď ji vedu na popravu, ty pak vinu poneseš,
žeš ji neobránil; nebyl-li jsi sňatkem spojen s ní,
přece dívky nešťastné jsi jmenován byl snoubencem.
Při tvé bradě, při pravici, při tvé matce prosím tě:
jméno tvé mě zahubilo, musíš pomstít jeho čest.
Nemám útočiště jiného než tvoje koleno,
není přítelíčka poblíž; a jak slyšíš, jest můj muž
ukrutník a schopen všeho; jsem tu, žena – vidíš
sám –
mezi vojskem nevázaným, drzým při své línosti,
hodným, jen když chce. Však ruku podáš-li mi
pomocnou, 915
pak jsme zachráněni; ne-li, marno doufat v záchranu.

S b o r.

Být matkou – velká věc a kouzlo velké v tom;
trud snášet za děti – všech matek vlastností.

A c h i l l e u s.

Jak do výše se vznáší duch a srdce mé!
 Ont' umí v neštěstí se příliš netrudit 920
 i radovat se mírně v štěstí velikém.
 A uváženo mají lidé takoví,
 jak život prožít správně, v spolku s rozumem.
 Jsou případy, kde dobře mnoho nemyslit,
 a jindy zase rozvažovat výhodno. 925
 Já v domě Chironově, muže zbožného,
 jsem vychován byl ke smýšlení prostému.
 A Atreovců, dobře-li voj povedou,
 chci býti poslušen, než špatně-li, pak ne.
 Jak zde tak v Troji volnost svou si zachovám, 930
 a Atreovi, seč mé síly, zjednám čest.
 A tebe, s níž tak krutě jedná nejbližší,
 já ochráním a uklidním tvůj velký žal,
 jak možno jenom muži ještě mladému.
 A dcera, za mou prohlášená nevěstu, 935
 svým otcem sklána nebude. Já nestrpím,
 by pletky splétal na mé jméno manžel tvůj.
 Mé jméno totiž, třeba bych já ocel nezdvihl,
 tvou dceru zničí. Vinen sice jest tvůj muž,
 než ani já již nejsem čist; neb jméno mé 940
 a zasnoubení bude panně záhubou;
 jím utrpěla hrozně – sotva lze to snést –
 a divně byla zneuctěna nevinná.
 Já největším bych zbabělcem byl z Argejů
 a bídnou sketou, Menelaos rekem však, 945
 ne Pélea, leč Běsa synem bych já byl,
 když choti tvému k vraždě bych se propůjčil.
 A při Néreu, jenžto žije ve vlnách
 a zploditelem jest mé matky Thetidy:
 tvé dcery nedotkne se Agamemnon král, 950
 ni tak, že na šat by jí položil svou dlaň.
 Vždyť jinak Sipylos, to hnízdo barbarské
 a vůdců kolébka, by městem byl,
 a Fthie název nikde by se neozval.
 A trpce pykat bude věštci Kalchantu, 955
 až oběť začne. Jaký člověk věštec jest?
 Jenž mluví málo pravdivého, mnoho lži,
 Když zdaří se mu; a když ne, pak jest již pryč.
 To neřekl jsem hledě k svému sňatku snad,
 (děv nesčetných jest cílem se mnou manželství),
 však potupil mě zpupně Agamemnon král;
 on mě měl požádat, zda může jménem mým
 sem dceru přivábit. Že já jsem chotěm být
 měl dceři, tím se matka dala zlákat. 965
 Když to by bylo plavby k Troji překážkou,
 já byl bych k tomu svolil v zájmu Hellénů
 a k dobru společného cíle výpravy.
 Však nyní nejsem nic, a vůdcům jedno jest,
 zda zacházejí se mnou dobře nebo zle.
 Můj meč to brzo zví, jež dřív než k Iliu 970

se dojde, zbrotím vždy skvrnou krvavou,
tvou dceru bude-li kdo chtít mi vyrvatí.
Buď klidna; ve mně tobě povstal mocný bůh,
a třeba že jím nejsem, přece stanu se.

S b o r.

Ó synu Péleův, tvá slova hodna jsou 975
jak tebe tak i mořské slavné bohyně.

K l y t a i m é s t r a.

Ach!
Jak díky vzdala bych ti, ne však přílišné,
ni malé zas, bych nepozbyla přízně tvé?
Kdo totiž příliš chválí lidi šlechtné, 980
ten jaksi budí jenom jejich ošklivost.
A stydím se, že přednáším ti nářky své,
svou bolest soukromou, jež tebe nehněte.
Však pomáhati v neštěstí, když netýká
se ho, je vždycky ke cti muži řádnému.
Ty slituj se; náš osud hoden lítosti. 985
Já myslíc nejprv, že tě zetěm budu mít,
jsem sklamala se v naději; a tobě též
by smrt mé dcery pro budoucí sňatek tvůj
as byla osudná, a toho uchraň se!
Než dobře děl jsi s počátku a dobře teď: 990
má dcera zachrání se, chtít-li budeš ty.
Chceš, aby ke tvým nohám padla prosíc tě?
To dívce nesluší se; zdá-li se ti však,
pak přijde, ovšem s lící studem zardělou.
Však bez ní dosáhnu-li toho od tebe, 995
necht' doma zůstane; jest dbáti vážnosti,
však studu šetřiti až k mezím možností.

A c h i l l e u s.

Tak jest; svou dceru, paní, nevod' před můj zrak,
by nestihla nás výtku lidí neznalých.
Dav vojáků, jenž vlastních starostí je prost, 1000
zlou, utrhačnou mluvou se baví rád.
A téhož dosáhnete snažným prošením
i když mě prosit nebudete; snahou mou
jest největší vás vyprostiti z neštěstí.
A poslyš jedno a to věz: lhář nebudu. 1005
[A lež-li mluvím, z tebe posměch čině si,
ať zemru! Ne však, dceru ti zachráním.]
Kl. Měj stále štěstí, pomáhaje nešťastným.
Ach. Nuž tedy, poslyš, jak věc dobře vyřídit.
Kl. Co řekl jsi? Vždyť tebe musím poslechnout! 1010
Ach. My otce přemluvme, by lépe smýšlel zas.
Kl. Je zbabělý a vojska příliš bojí se.
Ach. Vždyť důvody lze porazit důvody.
Kl. Tot' chladná naděj'! Rci však, co mám činiti
Ach. Ty nejdřív pros jej, aby dcery ušetřil 1015
když odporovat bude, potom ke mně přijď.
Když přemluvíte jej, pak třeba nebude,
bych zakročoval; v tom již bude záchrana.
I já tak lépe zachovám se k příteli,

	a u vojska mi také hanou nebude, když jedním spíše s rozumem než násilím. [A kéž se zdaří šťastně tobě k radosti i přátelům ta věc i bez mé pomoci!]	1020
Kl.	To moudře díš; jak myslíš, třeba jednati. Však nezdaří-li se to, jak si přeju já, Kde opět spatříme se? Kam já ubohá mám jíti hledat tvojí ruky pomocné?	1025
Ach.	Já sám budu strážcem tam, kde třeba jest, by někdo snad tě nespatrił, jak zmatena jdeš davem Danaů. To domu otcovu též k necti bylo by, a býti pohaněn si nezaslouží Tyndaros; jeť velmi ctěn.	1030
Kl.	Tak budiž, veď mě; tebe musím poslouchat. A jsou-li bozi, ty jsa spravedlivý muž své dojdeš mzdy; a nejsou-li, nač trudit se? (Klytaiméstra odchází dovnitř stanu, Achilleus v pravo k vojsku.)	1035

STASIMON TŘETÍ.

S b o r.

Strofa. Jaký to zpěv satební zněl, píšťaly hlas
mísil se v ples kithar a zvuk
fléten libyckých, šalmají
ze tšin zazníval jásoť!

Pélia vrch rejem se chvěl Pierských Mús,
duněla zem dupotem noh
zlatými opánky krytých;
bohové oslavit
přišli Péleův sňatek!

A zpěv líbezný zněl v Kentaurů vrch, v Pierský les
ke cti Theditě zpíván, ke cti
syna Aiakova.
Ganymédés, vnuk Dardanův,
a Diův milený druh,
lože Diova společník,
z konvic božských nektaru mok
čerpal do zlatých číši.
Podle bílého pobřeží
reje satební tančilo,
v kruhu plesajíc, padesát
boha Nérea dcerek.

Antistr. Přiklusal též koněnohých Kentaurů sbor,
zelení skraň věncenu měl,
každý jedlový třimal kmen,
přišli k Bakchovým hodům.

Kentaurů hlas mohutný zněl nevěstě vstříc:
„Prohlásil zvěst Chirón, náš druh,
nadšený Musami věštec,
z tebe že vzejde syn,
velké Thessalům světlo.

A ten povede sbor Myrmidonů oděných v zbroj,
aby sežehl s nimi slavnou
Priamovu říši,
ve zbroj zlatou jsa oblečen,
již ukul Héfaistos bůh,

	ve zbroj, kterou mu přinesla darem Thetis zrodivší jej, matka slavného reka.“	1075
	Touto hostinou svatební slavně poctili bohové sňatek Péleův s Thetidou, první z bohyní mořských.	
Epodos.	Kadeří tvých pletence však, dívčino má, argejský voj ověňčí tak, jako když s hor jalůvka strakatá přijde, beze jha. Krví zbortí hrdlo tvoje lidské, dívko, jež jsi nerostla za zvuků píšťal pastýřských; u matky žila's, chována ke sňatku někomu z Argejských. Kde pak ještě má význam nějaký Ctnost a Stud,	1080
	když bezbožnost všude ovládá svět, smrtelný lid pomíjí ctnost, nedbaje jí, k ní jsa obrácen zády? Všude bezpráví panuje, nijak lidstvo se nesnaží bohů odvrátit závist.	1085 1090 1095

K l y t a i m é s t r a (vyjde ze stanu.)

	Já z domu vyšla po choti se ohlédnout, jenž dlouho měšká někde, vyšed ze stanu. Má dcera nešťastná se v slzách rozplývá, a v naříkání střídá všechny stupnice, co doslechla, že otec chystá její smrt. Však hle! tu jde ten, o němž jsem se zmínila, sám Agamemnon. Hned se nyní ukáže, jak bezcitné jest jeho s dětmi jednání.	1100 1105
--	--	--------------

A g a m e m n o n (přichází z tábora.)

	Jsem rád, ó dcero Lédina, že před domem jsem tebe zastí'h; chci ti říci v soukromí, co nesluší se slyšet dívce před sňatkem.	
Kl. Ag.	Co jest to, k čemu se ti doba vhodná zdá? Již pošli dceru z domu, aby se mnou šla. Jest připravena voda svěcená i tluč, by vhodila ji ruka v oheň očistný, i skot, ježž obětovat dlužno před sňatkem nám Artemidě, prolít jeho černou krev.	1110
Kl.	Ty slovy sice krásně mluvíš, činům tvým však nevím, jaký název správně dala bych. Ó dcero, vyjdi ven; vždyť otcův záměr znáš již dobře; přived' také bratra Oresta, ó dceruško, jej vezmouc ve svou ochranu. Však hle, tu jest již dcera tebe poslušná.	1115

(Ifigenie vystoupí ze stanu.)

A další jménem svým i jejím promluví.

Ag. (k Ifigenii). Proč pláčeš, dítě? Proč tak smutně
pohlížíš,
zrak v zemi upřevší, jej šatem zastíráš?

Kl. Ach!
Jak začít mám jen mluvit o svých bolestech?
Vždyť kterékoli možno první místo dát 1125
i poslední i střední, všude může být.

Ag. Co jest to? Jak se všichni shodujete v tom,
že hledíte tak zdrceně a zmateně!

Kl. Ty upřímně mi pověz, nač se otáží.

Ag. To zbytečná je výzva, jen se dotazuj. 1130

Kl. Ty svou a moji dceru míníš zabít?

Ag. To nemluv!
Toť smělá řeč a podezření nemístné.

Kl. Jen klidně!
A nejdřív na to ještě jednou odpověz!

Ag. Jen taž se slušně, a já slušně odpovím.

Kl. Vždyť jinak netáži se, a ty přímo mluv!

Ag. Ó mocná sudbo, osude můj nešťastný!

Kl. I můj i dceřin, všichni tři jsme nešťastni.

Ag. V čem tobě křivda děje se? Kl. To mne se ptáš?
(pro sebe) Ten člověk – rozum sám – snad pozbyl
rozumu.

Ag. Jest veta po mně! Tajemství mé zrazeno! 1140

Kl. Vím všecko; zvěděla jsem, co chceš udělat.
Tvá zamlklost a množství vzdechů již
tě usvědčuje. Mluvit nenamáhej se.

Ag. Hle, mlčím již. Nač přidával bych k neštěstí
snad ještě nestoudnost tím, že bych mluvil lež?

Kl. Nuž poslyš tedy. Budu mluvit upřímně
a vystříhám se nepříhodných hádanek.
Tož předně – abych to ti vytkla nejdříve –
tys proti vůli mé mě pojal, násilím,
když zabil's dřívějšího muže, Tantala, 1150
a o zem mrštil živým nemluvnátkem mým,
je od mých prsů mocí prudce odtrhnul.
A bratří moji, synové dva Diovi,
již táhli proto tobě s koni bílými.
Tu zachránil tě starý otec Tyndaros, 1155
když prosil's ho, a opět ruku mou ti dal.
A sám mi dosvědčíš, jak potom smířivši
se s tebou, byla jsem ti ženou bez hany,
jak v lásce mírná, domu tvého o rozkvět
jsem dbala, takže vcházeje jsi radost měl 1160
i šťasten byl, když vycházel jsi ze dveří.
Jest řídké štěstí, manželku-li takovou
muž dostane; však o zlé nouze nebývá.
A ke třem dívkám dala jsem ti syna zde;
z nich jednu ty mně ubohé chceš odnítí. 1165
A na otázku, proč to učiniti chceš,
co odpovíš? Či mám to říci za tebe?
By Menelaos dostal Helenu. To rád
je pěkný: děti za zlou ženu nesou trest!
Tak nejdražšími platíme věc hanebnou. 1170
Až odejdeš pak a mě doma zanecháš,
a vzdálen jsa, tam dlouhou dobu budeš žít,
jak myslíš, že mi doma bude u srdce?
Až prázdné spatřím dcery naší sedadlo
a prázdnou jizbu dívčí! Plačíc samotna 1175
tam sedět budu a jen stále nařkat:

„Ó dítě, tebe vlastní otec zahubil,
 jenž sám tě zabil, sám on, vlastní rukou svou.“
 Ty takou skvrnu na svém domě zůstavíš –
 vždyť stačila by pouze malá záminka, 1180
 a já i děti, které doma zůstaly,
 tě uvítáme tak, jak tobě sluší se.
 Nuž probůh tedy, nedonut' mne, abych zle
 se zachovala k tobě, a zlý nebud' sám!
 Nu dobrá!
 Zač budeš prosit při oběti dětí svých? 1185
 Co dobrého si přáti, - vrah jsa dítěte?
 Zlý návrat – odcházej z domu hanebně?
 A co bych já ti měla přáti dobrého?
 Vždyť bohům rozum upřít bychom museli,
 když vrahům dětí bychom přáli dobrého. 1190
 A přijda do Argu své děti obejměš?
 To nesmíš! Neboť které dítě pohlédlo
 by na tě, bys je zabil ve svém objetí?
 Zda uvážil's to v mysli, či máš starost jen,
 jak nosit žezlo, honosit se vůdcovstvím? 1195
 Ty měl jsi správně takto mluvit k Argejským:
 „Plout chcete, Achajové, k zemi frygické?
 Pak losem určete, čí dcera zemřít má!“
 Tak rovnost vládla by, a ne když vybereš
 svou dceru a ji Řekům vydáš k zabití. 1120
 A Menelaos moh' svou dceru zabít za matku,
 vždyť jeho se to týká. Proč však já, jež vždy
 jsem choti byla věrna, dcery pozbyt' mám?
 A ona, vinnice, si šťastna bude žít
 a vychovávat dceru doma ve Spartě. 1205
 Nuž odpověz, zda ve všem pravdu nemluví?
 A pravda-li to, rozmysli se, dítě své
 i mé nech na živu, a dobře učiníš.

S b o r.

Nuž poslechni! Jeť krásné spolu chrániti
 své děti, pane. Každý člověk schválí to. 1210

I f i g e a i e.

Já kdybych, otče, měla jazyk Orfeův
 a zpěvem mohla k sobě vábit kamení
 a očarovat slovem, koho chtěla bych,
 tvou dala bych se cestou. Takto slzy však
 jen mohu poskytnout, své celé umění. 1215
 K tvým nohám místo ratolestí prosebné
 své tělo přivím, jež zrodila ti choť.
 Je nehub předčasně; jeť sladko světlo zřít.
 A nenuť mne, bych popatřila v podsvětí.
 Já první tebe otcem, ty's m+ dcerou zval, 1220
 a první na tvém klíně sedíc, s tebou jsem
 se mazlila, tvé vzájem berouc laskání.
 A ty jsi ke mně mluvil: „Zdaž pak, dítě mé,
 tě šťastnou spatřím někdy v domě mužově,
 že žiješ v blahobytu a mne důstojně?“ 1225
 A já zas děla, držíc tebe za bradu,
 již také nyní dotýkám se rukou svou:

„A zdali já tě, otče, přijmu pod svůj krov
a s láskou pohostím a tobě starému
se za tvou práci, za výchovu odvděčím?“ 1230
Já ony řeči dobře chovám v paměti,
však ty jsi zapomněl a chceš mě zabít.
To nečiň, při Pelopu, při tvém otci
a při své matce prosím, která v bolestech
mě porodivši, druhou nyní bolest má. 1235
Jak mne se týká, otče, sňatek Paridův
a Helenin? Proč mě on přišel zahubit?
Nuž pohled laskavý a polibek mi dej,
ať tuto aspoň při své smrti památku
mám od tebe, když slov mých dbáti nebudeš.
Ó bratříčku, ty's sice malý pomocník,
než přece se mnou plač a otce svého pros,
ať nezabíjí sestru tvou! Vždyť vrozen jest
cit pro neštěstí také dětem nemluvným.
Hle, otče, mlčky tebe prosí synek tvůj, 1245
nuž, ušetři mne, nad mým žitím slituje se!
[My při bradě tě prosíme, tví miláčci;
z nich jeden maličký a druhá odrostlá.]
A v jedno slovo shrnout všechno vyjádřím:
Věc lidem nejsladší jest světlo světa zřít, 1250
to dole – nic! Jest šilený, kdo zemřít chce.
A špatně žít jest lepší nežli krásná smrt.

S b o r.

Ty nešťastnice, pro tvůj sňatek, Heleno,
boj velký povstal Atreovým potomkům!

A g a m e m n o n.

Vím dobře, co jest hodno soucitu, co ne. 1255
Těž rád mám děti svoje; nejsemť šilený.
Je stejně pro mě hrozné, ženo, podniknout
Tu věc i ne; vždyť já ji m u s í m vykonat.
Jen hleďte, jak jest velké vojsko námořní
a jaký počet vůdců řeckých zbrojnošů! 1260
Těm není možno odplout k hradbám Ilia,
-- tak praví věstec Kalchas – bez tvé oběti,
a nelze vzítí také slavný trojský hrad.
A vojsko řecké jala žádost šílená
co nejrychleji plouti k zemi barbarské 1265
a únosům žen řeckých konec učinit.
A ti by v Argu moje dcery zabili
i vás i mě, tu věštbu kdybych nesplnil.
A nezískal mě Menelaos, dítě mé,
[a jeho vůli jsem se nepodřídil snad], 1270
však Řecko, jemuž tebe musím vydati
ať chci, či nechci; sem až nejde moje moc.
Vlast naše, kolik na mně jest i na tobě,
mé dítě, musí volna být, a barbarům
se nesmí trpět loupit ženy hellénské. 1275
(Agamemnon odejde rychle k vojsku.)

K l y t a i m é s t r a .

Dítě mé, cizinky!
 Jak nešťastna jsem, ach, pro tvoji smrt!
 Otec zřekl se tebe a Hadu tě dal.

I f i g e n i e .

	Já nešťastná! Matičko, oběma nám se hodí to zvolání žalostné: ach!	1280
	Již sluneční jas a paprsek nesvíí pro mě! Ach žel, ach žel!	
	Oh ty rokle sněhová v horách idských, kam dal odložití útlé dítě,	1285
	vzav je matce, Priamos! Bídnou smrt určil svému synovi Paridu,	
	který „Idským“ v městě Frygů býval zván.	1290
	Kéž byl nikdy syna, jenž byl u pastýřů vychován, neposlal k pobytu u čisté studánky,	1295
	u vod svatých nymfám k bujně zeleným lukám, na nichž růžový květen s kosatcem bohyním jen trhati lze.	
	Přišli tam Athéna kdys,	1300
	Zchytralá Kypřanka, Héra a Hermés, Diův to hlasatel;	
	Afrodité, na své vnady hrdá, Pallas silná kopím,	1305
	Héra mocná chotě svého Dia ložem královským. Kletý závod jejich krásy jest mou smrtí, která slavnou	
	přinese čest Danaům, milé dívky mé.	1310
Sbor.	Tys Artemidě za Ilion obětí.	
If.	Otec však mě nešťastnou, ach, matko milá, matko moje, zradiv nechal opuštěnu.	
	Ach já přenešťastná, nešťastnou že spatřila jsem Helenu!	1315
	Ted' hynu, krutý otec můj mě hodlá zabít ukrutnýmik ranami. Kéž nepojal tento zde aulidský břeh těch válečných korábů kovových příd	1320
	a loďstvo, jež plavit se k Troji jest určeno. Kéž by Zeus nebyl dal vanout v Euripu větrům, jež brání jim vyplout, a nedával dout jen mírnému větříku do plachet těch,	1325
	jichž jiný jest cíl. Mívá tak jeden námahu s hořem, jednomu mořem plavba se daří, jinému maří.	
	Plno má námah a bolestí smrtelné plémě; jakýsi nezvratný, neblahý na lidi doléhá osud.	1330

Ach žel!
Velkých útrap, velkých strastí
Tyrandovna Danaům jest příčinou. 1335

Sbor. Já lituji tě pro tvé velké neštěstí,
jímž osud tebe bez tvé viny postihl.

If. Matko rodná, ozbrojenců zástup vidím blížít se.
Bohyně to syn jest, kvůli němuž ty jsi přišla sem.

If. Otevřete dvěře, služky, abych mohla skrýti se.

Kl. Před čím, dítě, utíkáš? If. Já Achillea stydím se.

Kl. Pročpak to? If. Ten nezdařený sňatek hanbou pro
mě jest.

Kl. Nesluší ti nedůtklivost taká v stavu nynějším
Proto zůstaň. Důstojnosti nebá, kde chce prospěch
mít.

(Achilleus přichází se zbrojnoši.)

Ach. Dcero Lédina, ó ženo nešťastná! Kl. To pravdu díš.

Ach. Mezi Argejskými slyšet hrozný křik. Kl. Rci, jaký
křik.

Ach. Dcery tvé se týká. Kl. Slovo to jest špatným znamením.

Ach. Dívka prý se musí zabít. Kl. A nikdo opak netvrdil?

Ach. Sám až v nebezpečí dostal jsem se. Kl. Jaké, příteli?

Ach. Ukamenování. Kl. Proto, že jsi chránil dceru mou?

Ach. Právě proto. Kl. Kdo by tebe odvážil se dotknouti?

Ach. Všichni Řekové. Kl. Myrmidoni nepomohli ti?

Ach. První byli proti mně. Kl. Jest veta po nás, dítě mé!

Ach. Ženílkem mě nazývali. Kl. Co's jim na to řekl ty?

Ach. Zabítí že nesmějí mou snoubenku. Kl. To správné
Jest. 1355

Ach. Kterou zaslíbil mně otec. Kl. Z Argu ji sem obeslav.

Ach. Ale oni překřičeli mě. Kl. Dav lidu hrozné zlo.

Ach. Přece však ti pomohu. Kl. A v boj se dáš sám jediný?

Ach. Vidíš tyhle muže se zbraní? Kl. Dík za tvou
šlechetnost!

Ach. Však i můj to bude zisk. Kl. A dceři nehrozí již
smrt? 1360

Ach. Ne, leč proti vůli mé. Kl. A přijde někdo dívku vzít?

Ach. Tisíc, v čele jejich Odysseus. Kl. Syn lstivý Sisyfův?

Ach. Ano, ten. Kl. Sám od sebe či vojskem k tomu
vybídnut?

Ach. Sám se nabídl. Kl. Jít vraždit! – hanebná to nabídka!

Ach. Já však zadržím jej. Kl. Odvleče ji, když s ním
nepůjde?

Ach. Jistě, za vlas rusý. Kl. A co já mám při tom dělati?

Ach. Drž se dcery. Kl. Takto jistě smrt jí hrozit nebude.

Ach. Ba i tak jí bude hroziti.
If. Ted', matko, poslyšte;
co vám řeknu já. Ty marně, jak již vidím, vzpíráš se
svému choti. Těžko jest nám na nemožném trvati.
Dlužno ovšem poděkovat za ochotu cizinci;
ty však musíš hledět též, abys nevzbudila vojska
hněv;
my nic nedosáhše toho bychom vrhli v jistou smrt.
Poslyš, matko, k čemu v duchu dospěla jsem
úvahou.
Že mám zemřít, stanoveno jest. To právě chci též já
slavně vykonati, všeliké se vyhnouc nízkosti.
Uvaž se mnou, matko, zdali toto dobře nepravím:

Na mě nyní hledí zraky všeho Řecka velkého,
na mně lodí vyplutí a Frygů pokoření závisí;
také to, zda v budoucnosti barbaři si dovolí
ženy unášeti z Řecka šťastného, až vezmou trest
zasloužený za Paridův zhoubný únos Heleny.

Tomu všemu smrt má bude záštitou, a nesmírná
za to, že jsem zachránila Řecko, bude sláva má.

Jistě ani nemusím tak příliš na životě lpět: 1385

k dobru všeho Řecka, nejen sobě, jsi mě zrodila.

Či když ozbrojených štítů mužů tisíce a tisíce,

jiných s vesly v rukou za křivdu, jež vlasti stala se,

ochotni jsou nepřátele ztrestat, zemřít za Řecko:

já jen jediná mám žitím svým to všecko překazit?

Jakou spravedlivou můžem' dáti odpověď?

Také k tomu přejdeme: Zde ten přec nesmí v boj

se dát

kvůli ženě s Argejskými se všemi a zahynout!

Nad tisíce žen má cenu život muže jednoho.

Uznala-li Artemis, že m ne chce dostat za oběť,

já mám – slabá smrtelnice – překážet v tom

bohyni?

To jest nemožno: a proto tělo své dám Helladě.

Zabijte mě, zničte Troju: to jest pomník trvalý,

To jest sňatek, to jsou děti, to jest věčná sláva má.

Řekům slušno nad barbary, matko, vlást,

ne barbarům

1400

nad Řeky; jeť barbar otrok, Řekové jsou svobodní!

Sbor. Tvé odhodlání, dívko, jistě šlechetné,

však zlá jest vůle osudu i bohyně

Achilleus.

Ó dcero Agamemnonova, sňatkem tvým

by šťastným kdosi z bohů byl mě učinil.

1405

Vlast na tě může hrda být a na ni ty.

To vše jsi řekla dobře, vlasti důstojně.

A s božstvem, vládcem svým, se vzdavši zápasu,

jsi vyvolila dobře, dbáti nutnosti.

Tím více nyní láskou k tobě jímán jsem,

1410

co v srdce tvé jsem pohlédl; jsi šlechetná.

Nuž hled': mým úmyslem jest tebe zachránit

a vzítí domů. Thetis věz to, rmoutil bych

se, nezachráním-li tě bojem s Danay.

Jen pohlédni: jak strašným zlem jest zemřít!

1415

Ifigenie.

Co řeknu [pravím na nikoho nehledíc:]

Jest dosti na tom, Tyrandovna krásou svou

že vražedný boj vznítla. Ty, cizinče,

nač umíral bys pro mě, jiné zabíjel?

Jen nech mě zachrániti Řecko, jsem-li s to!

1420

Achilleus.

Ó duše vznešená! Již nemám, co bych řek'

ti na to, když se ti tak líbí. Smýšlení

	tvé krásné jest (neb proč bych pravdu neřekl?)	
	Však možno přec, že ještě rozmyslíš si to,	
	a proto na paměti měj, co řekl jsem:	1425
	ty oděnce zde postavím hned k oltáři	
	a nenechám tě zemřít, překazím tvou smrt.	
	Však uznáš brzy, že je správná moje řeč,	
	až spatříš břitký tesák poblíž šíje své.	
	Já nenechám tě z nerozumu zemřít;	1430
	jdu k chrámu bohyně zdě s těmi oděnci	
	a vyčkám tam, až ty se k němu dostavíš.	
	(Odejde.)	
If.	Proč mlčky, matko, tvář svou smáčíš slzami?	
Kl.	Však mám, já ubohá, proč trudit mysl svou!	
If.	Již přestaň! Mysl neber mi! A poslechni!	1435
Kl.	Jen mluv; vždyť nic ti neodepru, dítě mé.	
If.	Ni kadeře si ze svých vlasů nestříhej,	
	ni tělo nehal v černé roucho smuteční.	
Kl.	Co pravíš, dítě? Já když tebe pozbudu –	
If.	To ne; já budu žít; ty slavná budeš mnou.	1440
Kl.	Co díš? Že nemám nad tvou smrtí truchliti?	
If.	Ne, nemusíš; mně pomník zřízen nebude.	
Kl.	Jak to? Což není zvykem mrtvé pohřbívat?	
If.	Mně oltář Artemidin bude pomníkem.	
Kl.	Nuž, dítě, poslechnu tě; ano, pravdu máš.	1445
If.	Vždyť budu šťastna, dobrodějkou Řecka jsouc.	
Kl.	Co sestrám tvým mám vyříditi od tebe?	
If.	Ať ani na ně nezavěsíš černý šat!	
Kl.	Co milého mám dívkám říci od tebe?	
If.	Těm pozdrav. Oresta pak v muže vychovej.	1450
Kl.	Jej přiviň k sobě, naposled naň zírajíc.	
If.	Ó miláčku, ty přispěl jsi mně, seč jsi byl.	
Kl.	Zda v Argu mohu tobě něčím posloužit?	
If.	Když mému otci, svému choti odpustíš.	
Kl.	Ten hrozným bojem musí projít pro tebe	1455
If.	On nerad jen mě smrti vydal za Řecko.	
Kl.	Však lstí jen nízce, nedůstojně Atrea.	
If.	A kdo mě odvede než vlas mi budou rvát?	
Kl.	Jdu s tebou já. If. Ty ne! To pravíš nedobře.	
Kl.	Tvých šatů zachytím se. If. Matko poslechni	1460
	a zůstaň; tak to bude lépe pro obě.	
	Ať někdo z otcových mě sluhů dovede	
	v luh Artemidin, kde mám býti zabita.	
Kl.	Ó dcero, odcházíš? If. A zpět již nepřijdu.	
Kl.	A matku opustíš? If. Jak vidíš, důstojně.	1465
Kl.	Stůj, neopouštěj mne! If. Ty nesmíš plakati!	
	A vy, ó dívky, při mé smrti zapějte	
	zpěv ke cti Artemidě, dceři Diově,	
	a Danaové stůjtež v tichu posvátném.	
	A podejte sem košíčky a oheň vzplaň	1470
	a spaluj zrní očistné, a otec můj	
	necht' oltáře se chopí pravicí. Já jdu,	
	bych Řekům dala záchranu a vítězství.	
	Již mě ved'te! Troje já,	1475
	Frygie vám dobudu!	
	A ověňte hlavu mou;	
	hle, tu jsou vlasy pro věnec!	
	Pokropte mě vodou	
	a tancem kolem chrámu	1480
	Artemidu oslavte,	
	Artemidu vládkyni,	

	paní mocnou. Obětí svou krvavou – musí tak státi se – božský výrok zruším.	1485
Sbor.	Ó vznešená matko, my plakat nad tebou nebudem‘; slzy se nehodí k oběti bohům příjemné.	1490
If.	Dívky, zpívejte Artemidě ke cti zpěv naproti Chalkidě zde, ve přístavu úžin aulidských, kde prodlévají kvůli mně břevna lodí řeckých.	1495
Sbor.	Ó matko země, kraji Pelasgů, a mykénské mé nivy drahé!	1500
If.	To voláš město Persea a pracnou stavbu Kyklópů? Já vyrostla jsem Helladě a nezdráhám se zemřítí.	
Sbor.	Však věčná bude sláva tvá.	
If.	Bud’ vítáno, světlo Divo a dni můj svatební! Jinde již budu žít, jiný můj bude los. Vítej, vítej, milý dni!	1505
	(If. odchází k chrámu Artemidinu.)	
Sbor.	Bud’ zdar ti, zdar! Zde kráčí ta – pohleďte Která Troje, Frygie kdys dobude! Již ověňčí se hlava jí, vodou z kropí vlasy. Jde zbortit oltář bohyně, jež krev má ráda, krví svou, jež z hrdla krásného jí vytryskne, až meč je protkne. Rosných pramenů zdroj z otčiny již čeká na tebe i všečen voj argejský, jenž chce vyplout k Iliu.	1510
	Artemidu vzývejme, dceř Diovu a nebešťanku mocnou, aby štěstí dala jim.	1515
	Ó vznešená, jež z lidských obětí se raduješ, ó propusť voj řecký k Troji úskočné, do země frygické. Dopřej též, aby Agamemnon zbraň hellénskou ověňčil vítězstvím svým, a na svou si vložil skráň věnec slávy nehynoucí.	1520 1525 1530

P o s e l.

Ó Tyrandovno Klytaiméstro, vyjdi ven
sem z domu, abys vyslechla mé poselství!

Klytáiméstra.

Já slyšíc tvoje volání jsem přišla sem

	a hrůzou trnu, nešťastná, a bojím se, že nové jakés neštěstí mně přinášíš zas k přítomnému. Posel. O tvé dceři oznámí ti chci věc hodnou podivu a úžasnou. Nu, tedy neváhej, co nejrychleji mluv!	1535
Pos.	Však všechno, milá paní, jasně dovíš se. Vše od začátku povím, ačli klopýtnouc má paměť nepomate jazyk při řeči.	1540
	Když na luh Artemidy, dcery Diovy, jsme přišli, na lučinu květy nesoucí, kde shromážděno bylo vojsko achajské, tvou dceru vedouce, hned zástup Argejských se kolem shlukl. Kníže Agamemnon pak, jak spatřil dceru, ana kráčí smrti vstříc, tu zavzdychal a hlavu nazad obrátiv, slz proudy ronil z očí šatem zastřených.	1545 1550
	A ona k otci přistoupivši na blízko, dí k němu: „Otče, dle tvé vůle přicházím své tělo vydat v oběť za své rodiště a za veškerou naši zemi hellénskou. A dobrovolně před oltář se bohyně dám odvésti, když bohy tj. určeno. A pokud mne se týče, přeji štěstí vám a vítězství a šťastný návrat do vlasti. A proto nikdo z vás ať na mě nesáhne: já sama mlčky vydám šíji srdnatě.“	1555 1560
	Tak pravila. Kdo slyšel to, ten divil se a žasl nad tou zmužilostí dívčiny. A Talthybios mocí svého úřadu hned vstoupil doprostřed a k tichu vyzval voj. A věstec Kalchas do zlatého košíčku nůž vložil ostrý, vytáhnuv jej z pochvy ven, a věnec dceři tvou vložil na hlavu. Syn Péleův pak honem oltář obešel, tluč sypal z košíku a vodou pokropil a pravil: „Dcero Diova, jež lovíš zvěř a se svým světlem skvělým kroužíš za noci, tu oběť přijmi, kterou tobě dáváme, voj achajský a Agamemnon, vůdce náš, krev čistou z panenského hrdla krásného, a dopřej bez úrazu lodím doplouti a zbraním našim dobýt hradu trojského.“ A Atreovci s vojskem na zem hleděli. Kněz mečíku se chopiv jal se modliti a na hrdlo se díval, kam by bodnout měl. Mé srdce bolest velká svírala a stál jsem s hlavou svěšenou. Tu náhle stal se div: zvuk bodnutí sic všichni jasně slyšeli, však dívka nikde – jak by v zem se propadla. Kněz křičel, s ním pak vojsko všechno hlučelo, když spatřili zjev bohem jakýms seslaný, jenž viděn jsa, přec víry nemoh' dojíti: zřít bylo velkou laň, jak ležíc na zemi se svíjí – krásná – bylo radost dívat se – a na oltář krev její s výše stříkala.	1565 1570 1575 1580
	A tu již Kalchas pravil s tváří radostnou: „Ó všeho vojska achajského vůdcové! tu oběť vidíte, již dala bohyně sem na oltář, tu laň, jež běhu po horách? Jí místo dívky zavděk bere bohyně,	1590

	svůj oltář krví vzácnou nechtíc poskvrnit.	1595
	Ji ráda vzala, nám pak plavbu příznivou a šťastné dává za to Troje dobytí.	
	A proto vesla chop se každý námořník a kráče k lodi; neboť ještě tento den	
	nám opustit jest dutý úval aulidský	1600
	a plouti tůň egejskou.“ Když celá žertva pak již byla v popel obrácena v plameni,	
	tu na zdar modlil se a vojska za návrat.	
	A Agamemnon poslal mě, bych oznámil ti to a řekl, jaký úděl bohové	1605
	jí dali, že má věčnou slávu v Helladě.	
	Já jako svědek očitý ti pravím to:	
	Tvá dcera jistě mezi bohy vynesla se.	
	A proto netruchli a chotí odpusť již.	
	Jest nevystihlé lidem bohů řízení,	1610
	a chrání, koho milují. Vždyť tento den tvou dceru spatřil mroucí a přec živou zas.	
Sbor.	Jak nad tou zprávou poslovou se raduji!	
	On praví, že tvá dcera mezi bohy jest.	
Kl.	Ó dcero, kdo z bohů tě uloupil as?	1615
	Jak volat tě mám? Jak nemyslit lze, že k útěše mé se mluví ta řeč,	
	abych přemohla nad tebou krutý svůj žal?	
Sbor.	Však hle! tady manžel tvůj přichází sám	
	a řekne ti, zdali je správná ta zvěst.	1620
Ag.	Ó ženo, dcerou svou jsme štěstí dosáhli; ta skutečně jest v nebešťanů družině.	
	Ty nyní vezmi toto malé robátko a domů jdi; voj řecký odplout pomýšlí.	
	A zdráva buď; čas dlouhý uplyne, než zas tě z Troje pozdravím. A šťastně žij!	1625
Sbor.	Ó Atreův synu, kéž připluješ zdráv v kraj fryžský a vrátíš se zdráv a s kořistí bohatou od Troje zpět!	

POZNÁMKY.

Verš 7. Jest to ovšem omyl; neboť Pleiady patří do souhvězdí Býka, Sirius do Velkého Psa a vzdálenost obou je dosti značná. Že by slovo *σεῖριος* mělo zde význam přídavného jména (*ἀστὴρ σεῖριος*, horký nebo lesklý), jak někteří vykládají, jest nemožno. Zato jest správné, že Pleiady jsou poblíže Zenitu; tomu tak bývá k ránu v srpnu a září.

Verš 11. Euripus jest mořská úžina mezi Řeckem a Eubojí; u ní byl přístav aulidský.

Verš 49. Tento obšírný výklad Agamemnonův o rodokmeni vlastního rodu v provdání Heleny, únosu Paridově, věštbě Kalchantově atd., jenž starému sluhovi v rodině Agamemnonově musil býti znám, byl asi původním prologem dramatu Euripidova, úplně odpovídajícím zvyku básníkovu. Naproti tomu verše 1 / 48 v neobvyklých u Euripida anapastech složené jsou asi pozdějším přídavkem. Tím vysvětluje se, že Agamemnon neodpovídá přímo na otázku sluhovu, nýbrž začíná „od Adama“.

Verš 88. I v řečtině je slovo neurčitého významu (*ἄπλοια*) Dle Ifig. Taur. 15 byly příčinou, že Řekové nemohli vyplouti, protivné větry. Ze zálivu aulidského mohly totiž lodi vyplouti jen za větru jižního.

Verš 99. Dopis (*ἑλτοί*) skládal se z několika destiček (*πιτυχαί*), jež se dohromady skládaly a svazovaly. Dopis sám jest ovšem anachronismem, neboť Řekové za doby války trojské písma ještě neznali.

Verš 120. Aulis, ležící na pahorku do Euripu vybíhajícímu a s Eubojí téměř souvisícím, mohla býti pokládána za výběžek Euboje.

Verš 1126. Otázka tato odporuje verši 106 násl., kde se praví, že Achilleus o sňatku tom neví. Lze ji zase vysvětliti jen tak, že toto místo tak jako vv. 1 – 48 nepochází od Euripida.

Verš 143. T. j. neurážej mne takovým podezříváním.

Verš 152. T. j. do Mykén, jež byly obehnány zdí kyklopskou.

Verš 163. Poslední čtyři verše pronáší Agamemnon k sobě; neboť posel zatím odešel. Agamemnon sám potom odejde do stanu.

Verš 170. Arethusas jest pramen u moře 20 minut jižně od Chalkidy.

Verš 199. Palamedés prý byl vynálezcem hry v kostky.

Verš 224. Oba krajní koně čtverospřeží v záhybu dráhy (t. j. při obratu na konci závodiště) stáli jakoby proti sobě; neboť jeden (levý) konal nejmenší oblouk, druhý (pravý) obíhal v oblouku největším. Řízení jich na tomto místě vyžadovalo největší obratnosti.

Verš 231. Celá tato část jest napodobením Homérovy Boiotie v II. zpěvu Iliady a nemá vůbec básnické ceny; právem, byla starému Euripidovi upírána. Již to, že po epodě následují ještě další strofy zase s novou epodou a že celá tato druhá část jest ještě rozsáhlejší nežli část první, čítajíc 72 veršů, je dostatečným důvodem pro uznání její nepravosti.

Verš 259. Jakožto potomek „Zasetých“, kteří vyrostli z dravčích zubů zasetých do země Kadmem.

Verš 275. Znak představoval říčního boha Alfea v podobě býka, jakož vůbec říční bohové bývají zpodobňováni.

Verš 277. Ainiané byli kmen thessalský.

Verš 284. Tafiové, o nichž zmiňuje se již Homéros, sídlili na ostrovech u Echinad, což je řada skalnatých ostrůvků, před ústím Acheloa a u pobřeží akarnanského. Pro plavbu byly nebezpečné.

Verš 302. Menelaovi, jenž očekával příchod Ifigenie, padl do rukou posel Agamemnonův s dopisem Klytaiméstře určeným. Menelaos vzal mu dopis a rozlomiv pečeť, přečetl jej, načež běží do stanu Agamemnonova a sluha za ním, chtěje mu dopis vyrvat.

Verš 314. Slova ta volá sluha do stanu Agamemnonova. Agamemnon rychle vystoupí.

Verš 321. Jest to etymologická hříčka se slovem Atreus (odvozováno od ἄ-τρέω, česky tedy asi „Nebojsa“).

Verš 364. Verše tyto ruší souvislost s veršem 365., jenž se dobře pojí k verši 362.

Verš 420. Verš tento odporuje v. 613 násl. a vůbec nelze předpokládat, že obě ženy šly pěšky. Poněvadž pak verš 441 pojí se dobře k řeči Menelaově, zdá se, že celý výstup poslův je pozdějším přídavkem; tím by se vysvětlovaly leckteré neobyčejné výrazy. Možno též, že scéna tato byla později někým přepracována.

Verš 434. Tím nemyslí se, že Ifigenie bude zabita jakožto oběť Artemidě, nýbrž míní se předchozí oběť před svatbou, řečená προτέλεια.

Verš 510. Příčinou rozdvojení bratří nebyla hrabivost (πλεονεξία). Myšlenka je vůbec nevhodná; proto a pro výrazy πλεονεξία a παραγή pokládá Boeckh tyto verše za pozdější přídavek.

Verš 524. Pozdější báje prohlašovala Odyssea pro jeho chytrost za syna Sisyfova.

Verš 626. Jest nápadné, že zde Klytaiméstra zná rod Achilleův a ve v. 696 se po něm dotazuje. Zdá se, že toto místo, týkající se Oresta, jest interpolací.

Verš 655. Slova tato praví Ag. odvrácen jsa od Ifigenie.

Verš 783. Část tato jest asi interpolací, čemuž nasvědčují opakování myšlenky uvedené již v antistrofě a některé zvláštnosti jazykové. Ostatně i rozsah epody je přílišný vzhledem ke strofám.

Verš 800. Euripidés – jako Sokratés – kritizuje rád staré mythologické smyšlenky, lidu sice posvátné, ale myslícímu člověku nesnesitelné,

Verš 813. Verš tento odporuje verši 1323 a Ifig. Taur. v. 15. Viz poznámku k v. 88.

Verš 88. Otázka tato je ovšem podivná a téměř nepochopitelná; nanejvýš bylo by lze ji vysvětliti rozčlením Klytaiméstřiným.

Verš 914. Básník charakterizuje zdemoralisované námořní vojsko své doby, jemuž též jinde (Hek. 606) vytýká anarchii.

Verš 967. Verše tyto odporují slovům v. 932 – 958, kde se Achilles nabízí oběma ženám za ochránce bez výhrady a horlí vůbec proti podvodu.

Verš 1149. Původ této pověsti o dřívějším sňatku Klytaiméstřině jest neznámý, ale není to asi výmysl Euripidův.

Verš 1154. Dioskurové Kastor a Polux jsou jezdci na bílých koních již v hymnech homérských a u Pindara.

Verš 1180. Místo toto jest v rukopise porušeno a byly podány mnohé návrhy na jeho úpravu; zdá se, že před veršem 1180 vypadl jeden verš, který se pojil v jednotu větnou s veršem 1179. V slovech Klytaiméstřiných jest obsažena nářezka na návrat Agamemnonův z války trojské a vyhrůžka, kterou Klytaiméstra skutečně splnila. Slova „jak tobě sluší se“ jsou dvojsmyslná; Kl. Rozumí jim ve smyslu špatném.

Verš 1285. Nejen tyto dva verše, ale i verše 1241 až 1246 jsou podezřelé, a zdá se, že jsou dílem vykladačovým jako již dřívější 417 – 418 a 1118 – 1119, ježto Agamemnon na přítomnost Orestovu nikde nereaguje.

Verš 1270. Verš tento ruší souvislost a je zbytečný.

Verš 1287. Kasandra, dcera Priamova věštila při narození Paridově, že tento syn Priamův bude pohromou své vlasti, a proto Priamos dal dítě odložit. Dle jiné báje stalo se tak pro zvláštní sen Hekabin, jíž se zdálo, že porodila pochodeň. Paris však byl zachráněn pastýři a u nich vychován.

Verš 1452. I tyto verše jsou asi interpolací.

Verš 1472. Na znamení, že oběť začíná.

Verš 1486. Smysl: smrtí svou zruším platnost věštby, která Řeky zdržuje v Aulidě.

Verš 1501. Otázka naivní, ale i kdyby se věta pokládala za vyjadřovací, není o mnoho vhodnější. Perseus byl dle bájí zakladatelem Mykén, Kyklópové pak zbudovali zdi mykénské.

Verš 1510. Jest to asi zpěv samotného koryfaia (vůdce sboru) a jest otázka, zda vůbec je skladatelem jeho Euripidés.

Verš 1563. T. j. hlasatelského.

Verš 1578. Část tato až do konce, psaná v hlavním rukopise jinou rukou a jevící četné nesprávnosti metrické, jest pozdějším přídavkem.

Verš 1623. Toto jest jediné místo, kde Agamemnon si všímá svého syna. Jest to doplněk pozdějšího padělatele; jak se zde Orestés dostal na jeviště, není jasno.

Verš 1626. T. j. až se vrátím od Troje.